

Хмельницький національний університет
Навчальний центр заочно–дистанційної освіти
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: Фінансові результати діяльності банку: сутність, оцінка та особливості управління за матеріалами АТ «Акцент – Банк»

Рівень вищої освіти магістр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Шифр і назва галузі знань

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Шифр і назва спеціальності

Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»
Назва

КВРФБС. 013717.01.17.00

Виконав: студент II курсу, група ФБСмд–21–1 _____ Марія ЯМКОВА
Підпис, дата Ім'я прізвище

Керівник: канд. техн. наук, доцент _____ Ірина ФОРКУН
Підпис, дата Ім'я прізвище

Нормоконтролер _____
Підпис, дата Ім'я прізвище

До захисту допускаю:

Зав. кафедри

д–р. екон. наук, професор

_____ 2022 р.

_____ Ніла ХРУЩ
Підпис, дата Ім'я прізвище

Зміст

	С.
Вступ	5
1 Теоретичні основи управління фінансовими результатами діяльності банку	9
1.1 Економічна сутність, класифікація, функції та принципи управління фінансовими результатами діяльності банку	9
1.2 Концептуальні засади оцінки та управління фінансовими результатами діяльності банку	17
2 Формування аналітичного підґрунтя управління фінансовими результатами діяльності банку	25
2.1 Аналітична оцінка банківської системи України та її фінансових результатів діяльності в 2019–2021 р.р.	25
2.2 Загальна характеристика та оцінка фінансових показників діяльності АТ «Акцент – Банк» в 2019–2021 р.р.	36
3 Напрями вдосконалення управління фінансовими результатами діяльності АТ «Акцент – Банк» на основі формування стратегії та побудови моделі механізму управління фінансовими результатами діяльності банку	48
Висновки	63
Список використаних джерел	65
Додатки	69

Вступ

У сучасному високодинамічному середовищі геополітичної та економічної невизначеності, викликів та загроз, з якими стикається кожен із нас – від окремих домогосподарств до держав і керівників бізнесу, банківський сектор – один із тих секторів вітчизняної економіки, що найбільш активно розвивається, реагує на виклики та загрози, а ефективне управління його фінансовими результатами є одним з найголовніших чинників даного розвитку.

Комерційні банки сьогодні – це розвинуті багатофункціональні фінансові інституції, що надають широкий спектр банківських послуг, орієнтуються на міжнародні стандарти, передову практику діяльності провідних банківських установ світу, а їх фінансовий результат – один з найважливіших показників функціонування, який характеризує стійкість і надійність банку, можливості створення резервних фондів, забезпечення стимулювання персоналу і керівництва до розвитку, вдосконалення операційної діяльності на ринку, скорочення витрат та підвищення якості послуг, які надає банк. Для забезпечення ефективного управління прибутковістю банківської діяльності, мінімізації негативних впливів та зниження фінансових ризиків актуалізується необхідність якісного управління фінансовими результатами комерційних банків, що є найбільш складним, важливим і пріоритетним завданням, яке ставиться перед менеджментом комерційного банку.

Враховуючи це, в сучасній економічній літературі дослідження теоретичних, методичних та прикладних аспектів управління фінансовими результатами банку знаходяться в полі зору багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців і практиків, серед яких: Адаменко М. [1], Бондаренко П. [3], Дзюблюк О.В. [5], Донець А. [7], Житар М. [8],

Зайцев О. [9], Криклій О. [12], Макаренко Ю. [16], Прасолова С. [21], Хома І. [33], Швайко Л. [34] та ін.

Однак, в умовах воєнного стану в Україні, глобальної невизначеності на фінансових ринках, вирішення проблеми ефективного управління фінансовими результатами банку є першочерговою потребою та умовою його ефективного функціонування, що обґрунтовує актуальність теми дослідження.

Метою кваліфікаційної роботи є розвиток науково–методичних підходів і розробка практичних рекомендацій щодо управління фінансовими результатами банку.

Для досягнення окресленої мети в кваліфікаційній роботі визначені наступні завдання:

- дослідити економічну сутність, класифікацію, функції та принципи управління фінансовими результатами діяльності банку;
- визначити концептуальні засади оцінки та управління фінансовими результатами діяльності банку;
- здійснити аналітичну оцінку банківської системи України та її фінансових результатів діяльності в 2019–2021 р.р.;
- дати характеристику та здійснити оцінку фінансових показників діяльності АТ «Акцент – Банк» в 2019–2021 р.р.;
- визначити напрями вдосконалення управління фінансовими результатами діяльності АТ «Акцент – Банк» на основі формування стратегії та побудови моделі механізму управління фінансовими результатами діяльності банку.

Об’єктом дослідження є процеси управління фінансовими результатами діяльності банку.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних положень щодо управління фінансовими результатами діяльності банку.

За основу дослідження обрано сукупність фундаментальних положень, сучасних концепцій фінансового менеджменту в банку, принципів, факторів впливу та прикладних інструментів щодо управління фінансовими результатами діяльності банку. Для вирішення поставлених в кваліфікаційній роботі завдань використані методи наукової абстракції, класифікації та групувань, аналізу і синтезу, системного підходу, узагальнення і порівняння отриманих результатів, графічний метод, коефіцієнтного аналізу, та інші.

Інформаційну основу дослідження становлять наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, матеріали міжнародних науково–практичних конференцій, спеціалізовані періодичні видання за темою дослідження, нормативно–правова та законодавча база діяльності банків, офіційна фінансова звітність Національного банку України (НБУ) про стан розвитку банківського сектору, основні показники діяльності банків та АТ «Акцент – Банк» за 2019–2021 роки.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в удосконаленні теоретичних, методичних та організаційних засад управління фінансовими результатами банку.

Найбільш вагомими її результатами є:

дістали подальшого розвитку:

– трактування поняття «управління фінансовими результатами банку» яке запропоновано розглядати як «систему, яка поєднує мету, завдання, принципи, функції, методи та елементи забезпечення прийняття управлінських рішень щодо формування, розподілу і використання прибутків банку», яке, на відміну від існуючих, дозволяє узагальнити об'єкт управління і є основою для побудови механізму управління фінансовими результатами банку із врахуванням факторів впливу внутрішнього і зовнішнього середовища;

– науково-методичний підхід в управлінні фінансовими результатами банку, який на відміну від існуючих, поданий у вигляді впорядкованої логіко-структурної системи управління, яка конкретизує об'єкт і суб'єкт

управління та визначає канали зв'язку між ними, включає систему цілей і завдань, принципи, дворівневу функціональну структуру управління, методи та процес управління, елементи забезпечення, що сприяє обґрунтованості прийнятих управлінських рішень та підвищує їх якість та ефективність;

- модель стратегічного управління фінансовими результатами АТ «Акцент – Банк», яка на відміну від інших передбачає поєднання п'яти основних складових (стратегії управління доходами та витратами; стратегії управління організаційною структурою та ризиками; маркетингової стратегії; стратегії контролю; стратегії управління персоналом) складається зі взаємопов'язаних між собою блоків та передбачає здійснення стратегічного контролю і моніторинг реалізації стратегії відповідно до змін ринкового середовища.

Розроблені в кваліфікаційній роботі теоретичні узагальнення, рекомендації та пропозиції сприятимуть вдосконаленню управління фінансовими результатами банку та підвищенню ефективності його діяльності.

Апробація результатів. Основні положення і результати дослідження публічно обговорювались і апробовані на конференціях.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи магістра. Магістерська кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Загальний обсяг магістерської роботи складає 69 сторінок, що містять 12 таблиць та 27 рисунків. Список використаних джерел нараховує 35 найменувань.

1 Теоретичні основи управління фінансовими результатами діяльності банку

1.1 Економічна сутність, класифікація, функції та принципи управління фінансовими результатами діяльності банку

В умовах ринкової економіки та господарської самостійності банків особливо важливим завданням менеджменту є забезпечення належного фінансування усіх бізнес-процесів, що дозволяє сформувати ресурси, необхідні для забезпечення належного рівня функціонування та створює передумови для забезпечення стійкого та ефективного його розвитку.

Банк – «юридична особа, яка на підставі банківської ліцензії має виключне право надавати банківські послуги» [22]. Банки є економічно незалежними, тобто мають право самостійно володіти, користуватися і розпоряджатися майном, яке перебуває у їх власності.

Комерційні банки – це автономні, незалежні, багатофункціональні установи, що «здійснюють основний спектр кредитних і фінансових операцій, пов'язаних з обслуговуванням господарської діяльності своїх клієнтів. Будучи важливою ланкою банківської системи держави, комерційні банки концентрують основну частину кредитних ресурсів і здійснюють широкий діапазон банківських операцій та фінансових послуг для юридичних і фізичних осіб» [менедж].

Сучасні умови функціонування банків пов'язані з виникненням геополітичної та економічної невизначеності, викликів та загроз, пов'язаних з політичною та фінансовою нестабільністю в Україні. Це суттєво впливає на результати діяльності банків та може призвести до погіршення їх фінансового стану, порушення платоспроможності, ліквідності та фінансової

стійкості, що спонукає до пошуку шляхів забезпечення ефективного управління фінансовими результатами банку.

Сучасному трактуванню поняття «фінансовий результат», яке є багатоаспектним та складним, передував довготривалий період та розгляд науковцями різних економічних шкіл. У процесі систематизації існуючих наукових підходів до трактування фінансових результатів можна виокремити три основні підходи, які, на думку науковців, відображають зміст поняття «фінансові результати банку», а саме (рисунок 1.1):

Рисунок 1.1 – Ключові підходи до визначення змісту поняття «фінансові результати банку»

Джерело: складено за матеріалами [1, 5, 31, 32]

- «– кінцевий підсумок господарської діяльності;
- різниця між доходами та витратами;
- результативність (прибуток або збиток)» [31].

Фінансовий результат діяльності банку – є досить важливим показником, який характеризує його прибутковість, рентабельність та доречність подальшого функціонування на ринку.

У сучасних економічних умовах пріоритетним є саме третій підхід, який забезпечує цілі управління банківським прибутком, оскільки дозволяє відстежити первинні фактори впливу на даний результативний показник і розробити систему заходів задля досягнення стратегічних цілей.

Поняття «управління фінансовими результатами банку» на сьогодні залишається дискусійним. Управління фінансовими результатами банку передбачає його «планування; управління доходами та витратами; розрахунок та аналіз показників ефективності управління фінансовим результатом; вибір методів управління позитивним (прибуток) або негативним (збиток) фінансовим результатом; регулювання та коригування діяльності банку для зростання фінансового результату» [3].

Фінансові результати діяльності банку відображаються у «Звіті про фінансові результати (Звіт про прибутки та збитки)» відповідно до «Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України, затвердженої постановою Національного банку України від 24.10.2011 р. №373. Метою складання Звіту про фінансові результати є надання користувачам інформації про доходи, витрати, прибутки і збитки від діяльності банківської установи за відповідний період» [24]. Звіт про прибутки та збитки визначає грошові потоки за доходами та витратами, які групуються за економічним характером, а їх співвідношення в кінцевому результаті визначає фінансовий результат (рисунок 1.2).

Рисунок 1.2 – Класифікація доходів і витрат при формування фінансового результату банку

Джерело: складено за матеріалами [3, 24]

Фінансовий результат комерційного банку розглядається:

- прибуток (збиток) як абсолютний показник – різниця між доходами та витратами банківської установи;
- рентабельність (ефективність) як відносний показник – як відношення прибутку до понесених витрат або наявних ресурсів.

«Прибуток є основним внутрішнім джерелом збільшення власного капіталу банку і ресурсів для зростання його активних операцій. При цьому прибуток є постійно відтворюваним джерелом, на відміну від інших внутрішніх джерел формування капіталу» [24].

Класифікацію видів прибутку банку подано на рисунку 1.3.

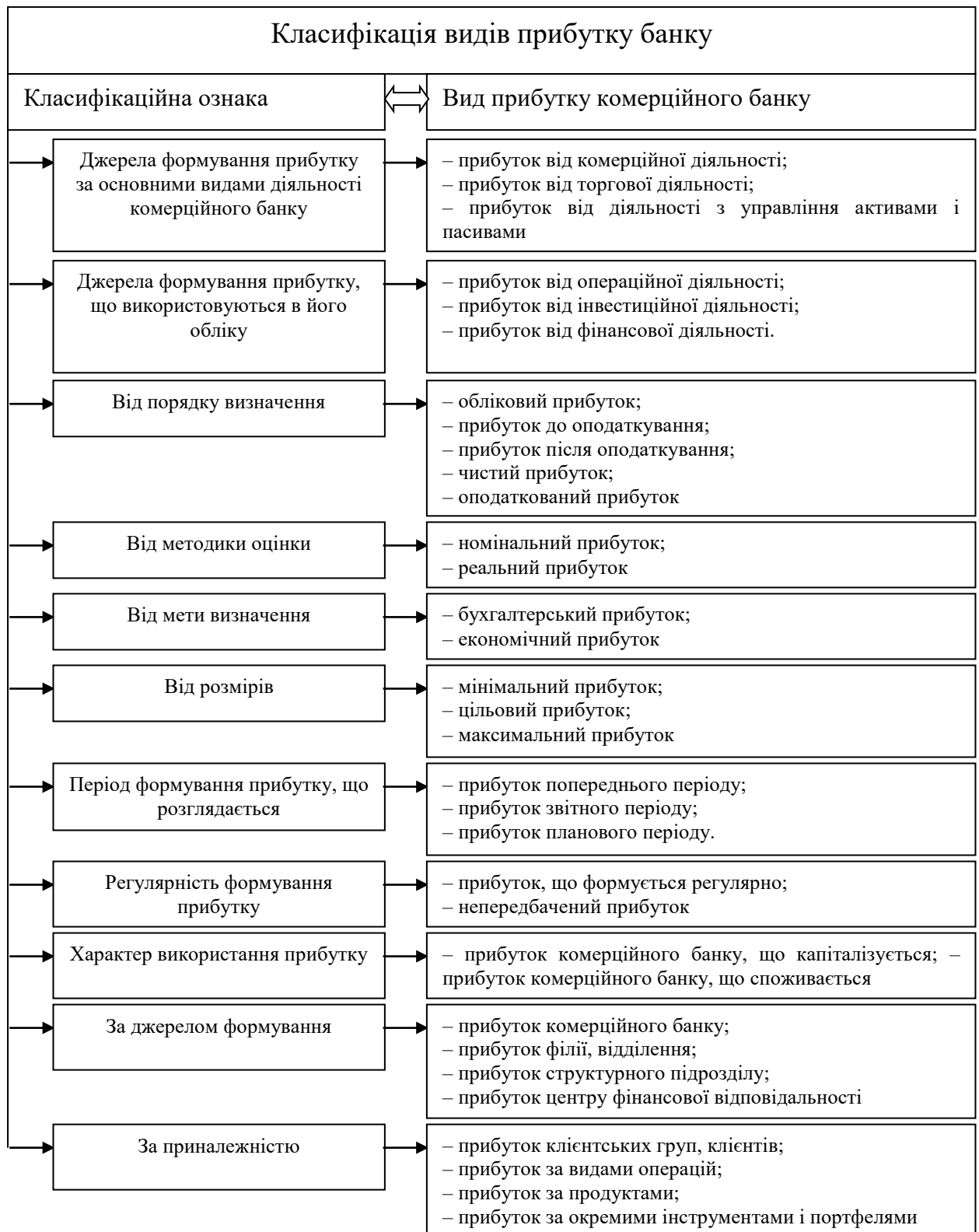

Рисунок 1.3 – Класифікація видів прибутку банку

Джерело: складено за матеріалами [12, 13]

Метою управління фінансовими результатами банку є забезпечення максимізації добробуту власників та різних груп стейкхолдерів в поточному періоді та на тривалу перспективу за умов найбільш повного задоволення потреб клієнтів банку у якісних банківських послугах.

Завданнями управління фінансовими результатами банку є:

- зростання розміру позитивного фінансового результату (прибутку) і рівня рентабельності банку відповідно до ресурсного потенціалу і ринкової кон'юнктури;
- «дотримання оптимальної пропорції між рівнем прибутку і допустимим рівнем банківських ризиків» [8];
- забезпечення високої якості фінансового результату (прибутку), що формується;
- «забезпечення прибутковості акціонерного капіталу і доходності інвесторів банку не нижче середньо ринкового їх рівня;
- зростання власного капіталу банку за рахунок прибутку відповідно до завдань розвитку в майбутньому періоді;
- підвищення ринкової вартості банку» [8];
- удосконалення ефективних програм участі усіх учасників процесу управління фінансовими результатами в забезпеченні позитивного фінансового результату (прибутку) у розмірах, що задовольняють потреби власників.

Для забезпечення позитивного значення фінансового результату (прибутку), необхідно застосовувати ефективні важелі управління, що передбачають процеси формування доходів в обсягах, які перевищуватимуть витрати.

Система управління фінансовими результатами банку ґрунтується на системі принципів, які побудовано на основі існуючих загальних підходів до фінансового менеджменту у банках і доповнено їх принципами: «гармонізації індивідуальних та суспільних цілей всіх учасників ринкових, корпоративних, комерційних та соціально-трудоових відносин; врахування зовнішніх і

внутрішніх факторів впливу на операційну, фінансову та інвестиційну діяльність комерційного банку» [1, 2, 6, 10]. Принципи управління фінансовими результатами банку подано на рисунку 1.4.

Рисунок 1.4 – Принципи управління фінансовими результатами банку

Джерело: складено за матеріалами [1, 10, 15]

Забезпечення виконання мети і завдань управління фінансовими результатами банку здійснюється шляхом реалізації певних функцій. В науковій літературі існують різні погляди науковців на визначення функцій управління, серед яких найчастіше виділяють такі функції: аналізу, планування, організації, контролю, мотивації, регулювання і координація. Дані функції є загальними в системі управління і мають також виконуватися при управлінні фінансовими результатами банку.

Однак існує ряд інших функцій, так званих функцій спеціальної управлінської сфери які застосовуються виключно до конкретного об'єкту

управління. Таким чином, «функціональну систему управління фінансовими результатами банку пропонується розглядати як дворівневу, яка включає підсистему управління (загальні функції) та підсистему, якою управляють (спеціальні функції)» (рисунк 1.5) [1].

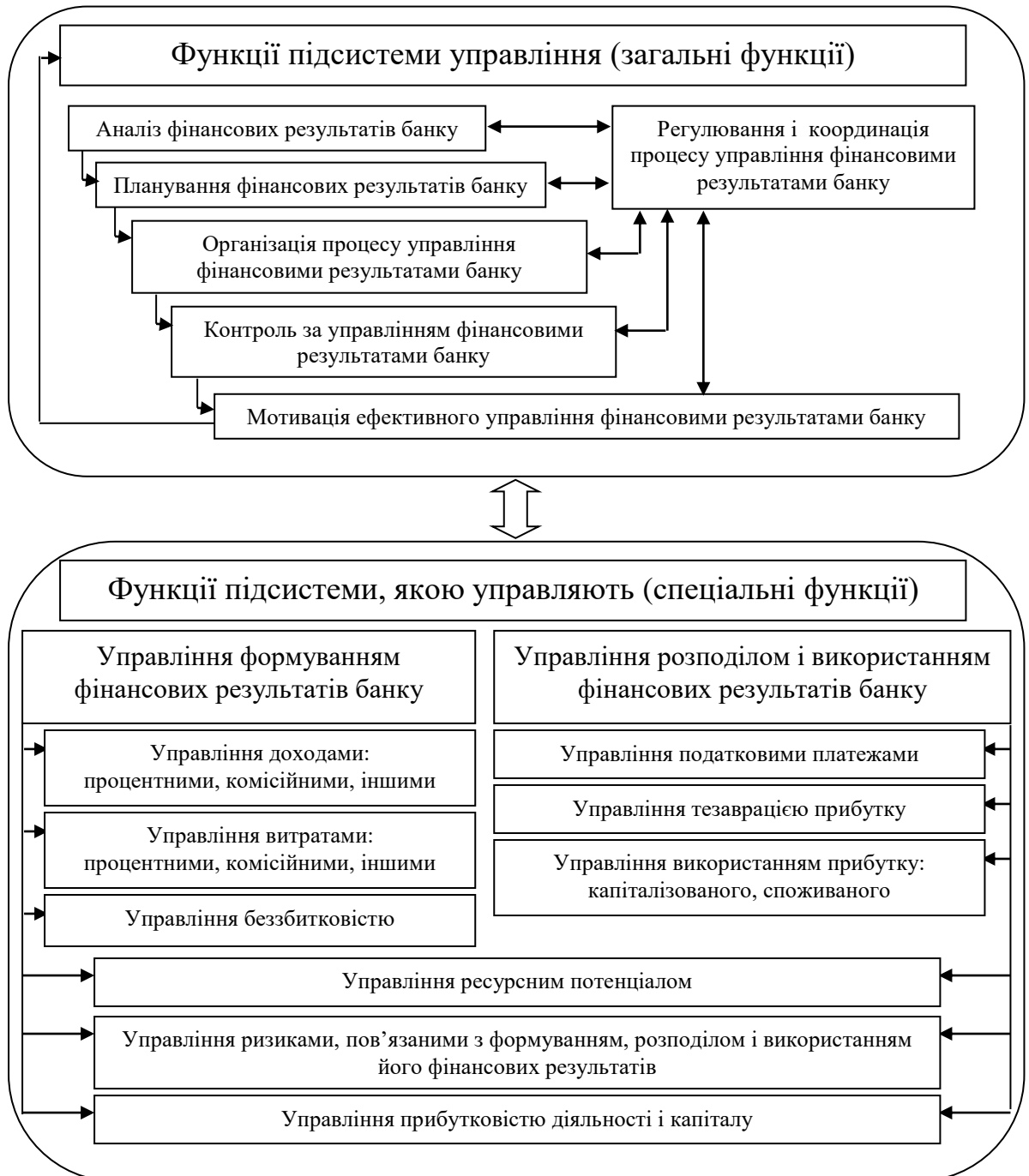

Рисунок 1.5 – Функціональна система управління фінансовими результатами банку

Джерело: складено за матеріалами [1]

Тільки за комплексного застосування дія даних функцій буде найбільш ефективною в процесі управління фінансовими результатами банку.

Провівши аналіз сучасних підходів до трактування економічної сутності, класифікації, виокремлення функцій та принципів управління фінансовими результатами діяльності банку доцільним є розгляд концептуальних засад оцінки та управління фінансовими результатами діяльності банку.

1.2 Концептуальні засади оцінки та управління фінансовими результатами діяльності банку

Управління фінансовими результатами банку є важливою складовою фінансового менеджменту в банку. Для забезпечення ефективного управління фінансовими результатами діяльності банку необхідною є «побудова відповідних організаційно-методичних систем забезпечення управління, знання основних механізмів формування прибутку, а також використання сучасних методів для його аналізу і планування» [2]. Системи управління фінансовими результатами банку потребує формування систематизованого переліку об'єктів управління, які з одного боку відображатимуть функціональну спрямованість даного управління, а з іншого – різні його рівні.

Процес управління фінансовими результатами банку пропонується здійснювати використовуючи не тільки традиційні інструменти управління. Пропонуємо процес управління фінансовими результатами банку здійснювати за сімома етапами, наведеними на рисунку 1.6.

Рисунок 1.6 – Етапи процесу управління фінансовими результатами банку

Джерело: складено за матеріалами [1, 8]

В процесі управління фінансовими результатами банку особливо актуальним є моніторинг, що пов'язано із особливостями функціонування банків в сьогоденних складних політико-економічних умовах, коли все менше банків залишаються прибутковими. У разі своєчасного виявлення

фінансових проблем у діяльності банку можна вжити заходів щодо його фінансового оздоровлення.

Усі методи, які можуть використовуватися для аналізу та оцінки фінансових результатів діяльності банку, можна класифікувати на 3 групи: методи коефіцієнтів, рейтингові методи та математично-статистичні методи, наведені на рисунку 1.7.

Рисунок 1.7 – Класифікація методів аналізу фінансових результатів діяльності банку

Джерело: складено за матеріалами [30]

Кінцевий результат проведення аналізу фінансових результатів банку полягає у оцінці фінансового стану банківської установи, що є індикатором рівня стабільності функціонування банку і необхідне як для власників банку, так і його клієнтів, рядових працівників.

Але кожен із наведених методів аналізу фінансових результатів банку має свої переваги і недоліки, тому для отримання більш точного результату доцільно використовувати одночасно кілька методів, але обов'язково по рівній кількості методів із кожної запропонованої групи.

Загалом, «використання методів аналізу фінансових результатів діяльності банку за таким підходом є необхідною умовою забезпечення достовірності оцінки фінансової стійкості банку. Залежно від того, які саме

методи з кожної із груп будуть обрані для аналізу фінансових результатів банку, і буде вибудовуватись оціночний результат, що, в свою чергу, й дасть відповідь щодо ефективності його (банку) функціонування. Використання методів оцінки із різних груп та за умови, що вони дають односпрямований результат, є запорукою аналітичної якості та достовірності оцінки результатів діяльності банківської установи» [30].

Якісний аналіз передбачає здійснення експертної оцінки функціонування банку. У якості експертів виступають акціонери банку, працівники чи інші зацікавлені стейкхолдери. Результати даного методу досить часто ґрунтуються на інтуїції та досвіді групи експертів, які проводять дану оцінку.

Коефіцієнтний аналіз ґрунтується на визначенні системи показників, що будуть покладені в основу оцінки фінансових результатів. Даний метод передбачає проведення великої кількості розрахунків, які оцінюють ефективність функціонування банку. За результатами проведених розрахунків роблять узагальнюючі висновки. Систему показників для проведення коефіцієнтного аналізу складають коефіцієнти платоспроможності, фінансової стійкості, ліквідності, ділової активності й ефективності управління банку загалом. Даний метод дає можливість «здійснити деталізований розрахунок параметрів, які характеризують різноманітні сторони діяльності банківської установи» [рибалко]. Позитивним в використанні даного методу є те, що можна розрахувати багато важливих параметрів, які характеризують різні сфери діяльності банку.

Методи рейтингового оцінювання допомагають визначити напрями розвитку банку, зробити висновки про поточний стан справ і визначити перспективні напрями розвитку, а також провести порівняльний аналіз з його основними конкурентами, що дозволяє акціонерам банку визначити перспективні напрями розвитку, оцінювати його стан. Кредиторам та клієнтам банку дані методи допомагають прийняти рішення щодо вибору

банку, щоби бути впевненими в надійності банку та мінімізації потенційних ризиків. Інсайдерські методи оцінки фінансових результатів діяльності банку забезпечують оцінку фінансової стійкості всередині банку. Дистанційні методи забезпечують проведення оцінки з використанням матеріалів наведених у відкритій фінансовій звітності. «Тому інсайдерський метод оцінки фінансових результатів прийнятний лише для працівників банку та наближених осіб, які мають доступ до всієї інформації, навіть конфіденційної. Іншу групу методів можуть використовувати будь-які зацікавлені особи» [30].

Факторний аналіз використовується для комплексного аналізу фінансово-господарської діяльності банку, пошуку і класифікації факторів, які мають вплив на явища і процеси, які впливають на зміну певних показників діяльності банку з виявленням причинно-наслідкових зв'язків. Методами факторного аналізу є: кореляційний аналіз, метод головних компонент, метод максимальної правдоподібності, а також нечіткий факторний аналіз.

Для будь-якого банку досить важливо у процесі забезпечення діяльності детально вивчати, аналізувати і враховувати різні фактори впливу. Науковців зазвичай ці фактори умовно поділяють на внутрішні та зовнішні (рисунок 1.8).

Зовнішні фактори – це ті, які виникають в результаті взаємодії банку із зовнішнім середовищем і на які банк не може надати прямого впливу.

До внутрішніх факторів належать ті, що змінюються в результаті забезпечення власної фінансово-господарської діяльності банку.

Прибуток є одним із найважливіших серед оцінюваних показників, однак він не завжди дає об'єктивні свідчення про ступінь результативності фінансово-економічної діяльності банку, про здатність інвестованих чи розміщених ним ресурсів бути прибутковими.

Виходячи з цього, ефективність фінансово-економічної діяльності банку краще оцінюють показники прибутковості або рентабельності. Вони

розраховуються діленням прибутку на джерела його одержання, а економічною суттю даних відносних показників є те, що вони утворюють прибуток, який отримується із кожної гривні вкладених банком коштів.

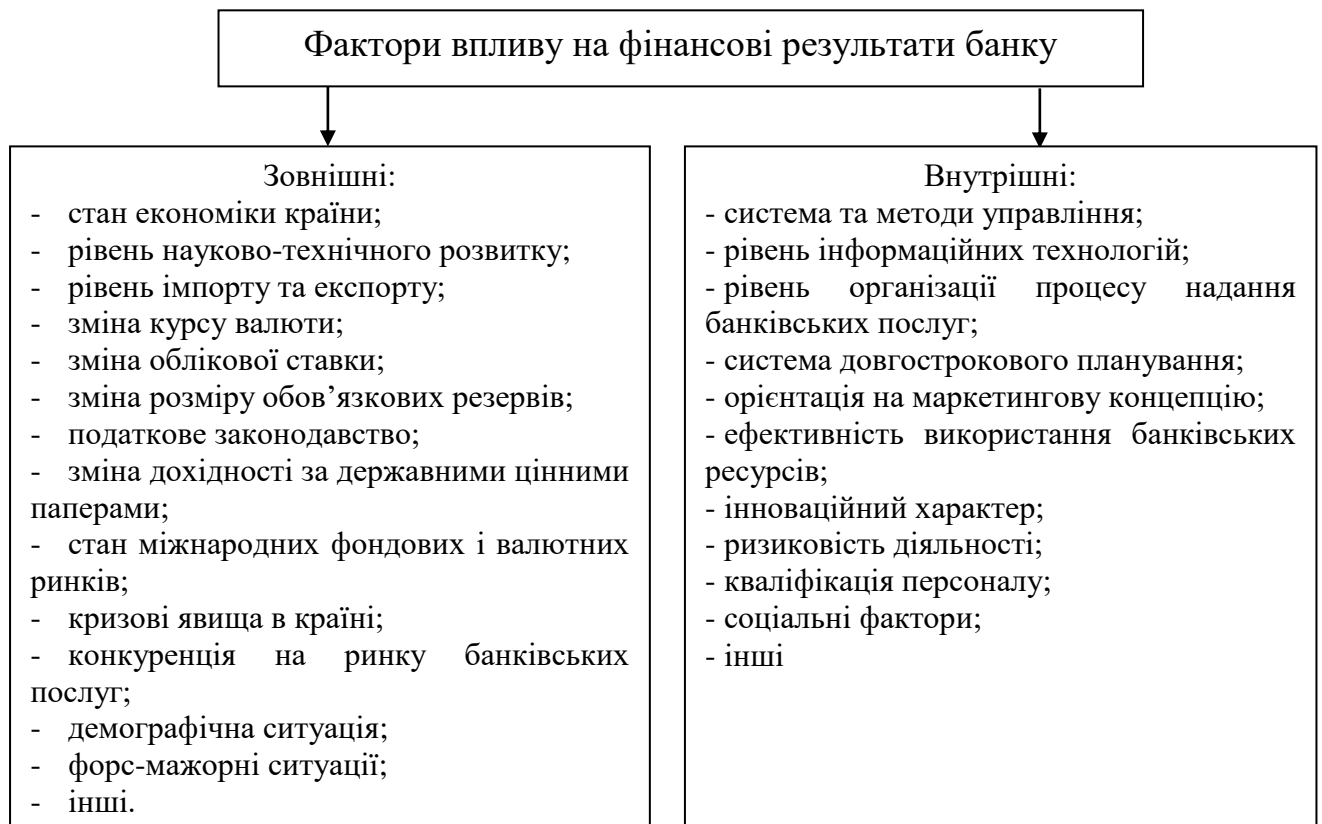

Рисунок 1.8 – Фактори впливу на фінансові результати діяльності банку

Джерело: складено за матеріалами [7, 30]

Показники, які визначають рівень прибутковості (рентабельності) банку зазначені у таблиці 1.1.

Прибутковість банку залежить, в першу чергу, від оптимальної структури його балансу (активи та пасиви) і від цілеспрямованої роботи банківського персоналу. «Важливими умовами забезпечення прибутковості банку є оптимізація структури доходів і витрат, визначення мінімально допустимої процентної маржі, виявлення тенденцій дохідності кредитних операцій, планування мінімальної дохідної маржі для прогнозування орієнтованого рівня процентів за активними та пасивними операціями» [6].

Таблиця 1.1 – Показники оцінювання рівня прибутковості банку

Коефіцієнт	Формула розрахунку	Характеристика
Прибутковість активів банку	$ROA = \frac{ПД}{РА} * 100$ або $ROA = \frac{ЧП}{А} * 100$ де ПД – процентні доходи; ЧП – чистий прибуток; РА – робочі активи банку; А – загальні активи банку	Коефіцієнт ROA має бути не менше 1%. Він показує скільки чистого прибутку приносить 1 грн. активів банку
Прибутковість акціонерного капіталу	$ROE = \frac{ЧП}{Кв} * 100$, де Кв – власний капітал банку	Рекомендоване значення даного показника не менше 15%. Він показує, скільки чистого прибутку припадає на 1 грн. власного/статутного капіталу банку
Коефіцієнт віддачі статутного капіталу	$ROE = \frac{ЧП}{Кс} * 100$, де Кс – статутний капітал банку	
Показник рівня прибутковості витрат	$RB = \frac{П}{В}$, де П – прибуток банку; В – витрати банку	Він показує скільки чистого прибутку приносить 1 грн. витрат
Чистий спред	$ЧС = \frac{ПД}{ПА} * 100 - \frac{ПВ}{ПП} * 100$, де ПД – процентні доходи; ПА – платні активи, активи, за якими банк одержує доходи; ПВ – процентні витрати; ПП – платні пасиви, пасиви за якими банк несе витрати	Норма не менше 1,25%. ЧС показує чисту дохідність банку.
Чиста процентна маржа	$ЧПМ = \frac{(ПД - ПВ)}{РА} * 100\%$	Норма коефіцієнта не менше 4,5%. Маржа показує скільки чистого процентного доходу приносить 1 грн. робочих активів.

Джерело: складено за матеріалами [7]

Для забезпечення результативного та ефективного досягнення цілей та враховуючи особливості системного підходу до визначення й розуміння будь-яких взаємопов'язаних процесів та управління ними управління фінансовими результатами банку доцільно розглядати як систему (рисунок 1.9).

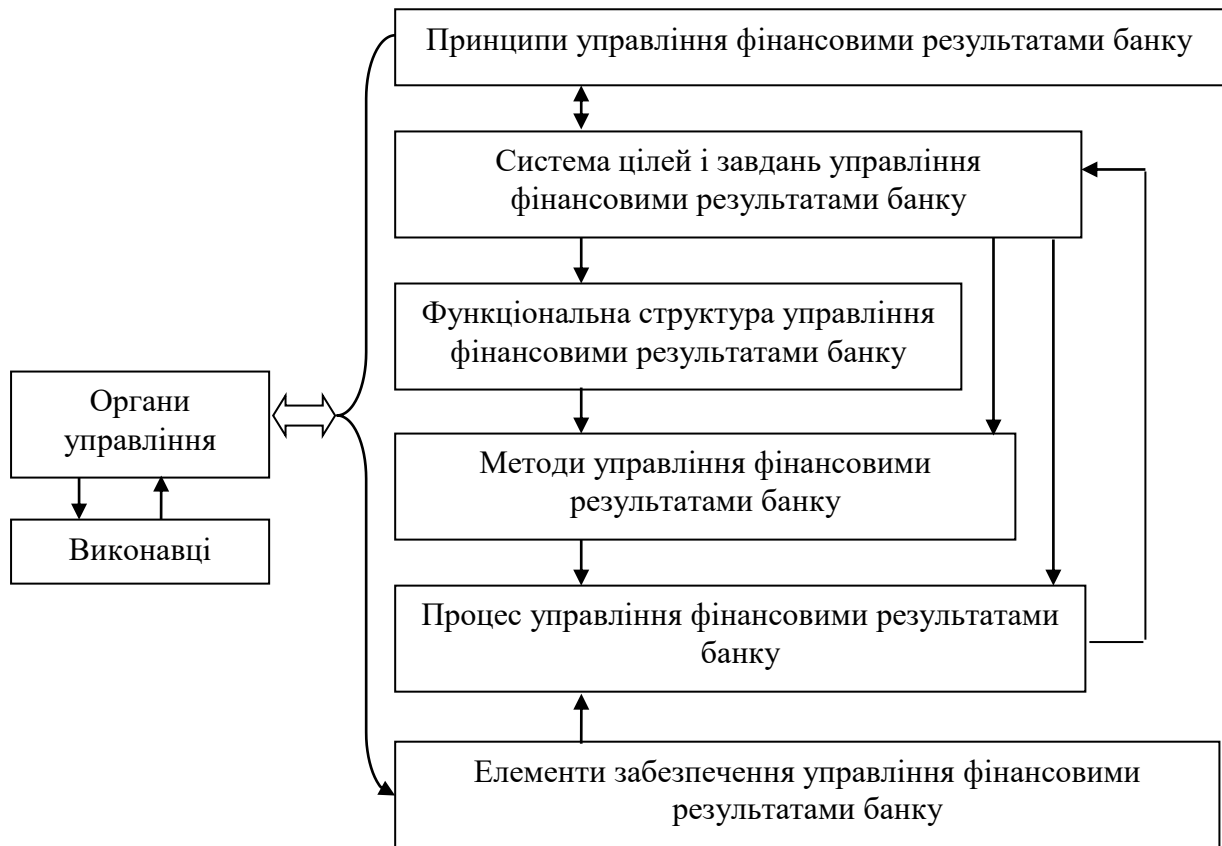

Рисунок 1.9 – Система управління фінансовими результатами комерційного банку

Джерело: складено за матеріалами [1]

Таким чином «управління фінансовими результатами банку - це функціональна система, що поєднує мету, завдання, принципи, функції, методи та елементи забезпечення прийняття управлінських рішень щодо формування, розподілу і використання прибутків банку».

«Управління фінансовими результатами банку, як і будь-яке інше управління, обумовлює наявність суб'єкта (органу) управління, об'єкта управління та каналів зв'язку. У сукупності вони утворюють систему управління. Орган управління є керуючою частиною системи управління, яка виробляє методи, способи, прийоми впливу на керовану частину (об'єкт) за допомогою каналів прямого й зворотного зв'язку. Саме у такому аспекті вивчається сутність і зміст процесу управління фінансовими результатами банку» [адаменко].

2 Формування аналітичного підґрунтя управління фінансовими результатами діяльності банку

2.1 Аналітична оцінка банківської системи України та її фінансових результатів діяльності в 2019–2021 р.р.

Функціонування та розвиток економіки країни неможливий без ефективно діючої банківської системи, яка забезпечує функціонування грошового ринку, обслуговує і впливає на всі економічні та соціальні процеси в державі, забезпечує процеси інвестування. Поєднавши функції фінансових посередників, інвесторів та нагромаджувачів інформації, сучасні банки стали базовою рушійною силою розвитку економіки і забезпечення реалізації необхідних господарських зв'язків.

Сучасні банки забезпечують здійснення комплексу операцій та надають послуги своїм клієнтам, самостійно визначають особливості та пріоритетні напрями діяльності залежно від обсягів та видів банківських операцій, рівня інформаційних технологій, кількості працюючих, тощо.

Сучасна політична, військова та загальна економічна дестабілізація, висока інфляція – це ті фактори, які досить негативно вплинули на показники діяльності банківської системи України. Тому для забезпечення стабільності та подальшого розвитку незалежної України необхідна надійна, ефективно функціонуюча та розвинена банківська система, яка має зв'язки із усіма секторами економіки.

Дослідження тенденцій розвитку банківської системи України в 2017-2021 роках показали, що вона зазнала значних втрат в кількісному складі, а саме кількість банків зменшилася до 71 одиниці станом на 01.01.2022 року, або на 11 одиниць, з яких з іноземним капіталом 5 банківських установ (рисунок 2.1).

одиниць

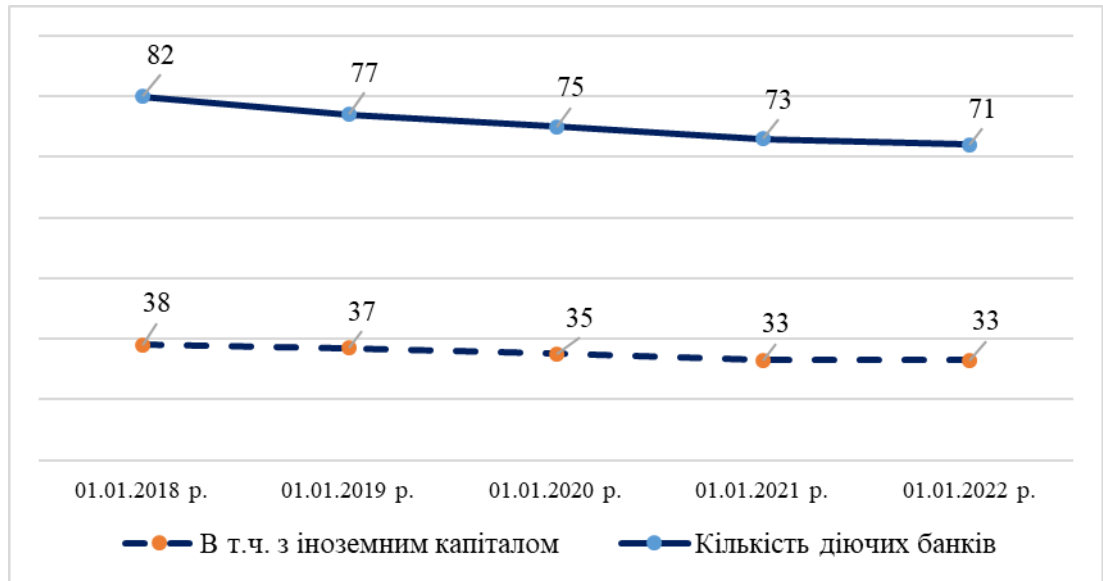

Рисунок 2.1 – Динаміка кількості банків України станом на 01.01 2018–2021 рр.

Джерело: побудовано за матеріалами [18]

Дані відображені на рисунку 2.1 свідчать про те, що основними перевагами інтеграції вітчизняної банківської системи у світовий простір є підвищення рівня її розвитку і приплив в економіку іноземних інвестицій. «Слід зазначити, що саме іноземні банківські групи фактично врятували банківську систему України під час кризи 2014 року. Більше того, вони й зараз, в умовах воєнного стану та поширення пандемії COVID-19 також мають позитивний вплив на стан вітчизняного банківництва» [4].

Поряд з цим, негативними наслідками діяльності в Україні іноземних банків є «загроза монополізації ринку та втрати суверенітету у сфері здійснення монетарної політики, ускладнення банківського нагляду, зростання рівня чутливості вітчизняних банків до коливань на світових фінансових ринках, посилення іноземного контролю тощо. Все це своєю чергою генерує серйозні ризики не лише для банківської системи, а й для фінансової безпеки країни в цілому» [33].

Зміни в кількісних показниках банківських установ спричинили зміни у складі та структурі активів і пасивів банків.

Склад та динаміка активів банківської системи України в 2019–2021 роках подано в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Склад та динаміка активів банківської системи України в 2019–2021 роках

Назва показника	Роки, млрд грн			Абсолютне відхилення, (+,-) млрд грн		Темп приросту, %	
	2019	2020	2021	2021/2019	2021/2020	2021/2019	2021/2020
Активи	1493,3	1822,8	2053,2	559,9	230,4	37,5	12,6
активи в іноземній валюті	492,2	585,5	583,1	90,9	-2,4	18,5	-0,4
Готівкові кошти	56,3	73,2	75,4	19,1	2,2	33,9	3,0
Банківські метали	0,4	0,6	0,0	-0,4	-0,6	-90,8	-93,3
Кошти в Національному банку України	76,1	37,6	35,0	-41,1	-2,6	-54,0	-6,9
Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках	118,2	176,0	172,9	54,7	-3,1	46,3	-1,8
Строкові вклади в інших банках та кредити, надані іншим банкам	35,0	50,4	60,0	25,0	9,6	71,4	19,0
Кредити надані клієнтам	1033,4	960,6	1065,3	31,9	104,7	3,1	10,9
кредити, що надані органам державної влади	4,7	11,6	27,0	22,3	15,4	474,5	132,8
кредити, що надані суб'єктам господарювання	821,9	749,3	795,5	-26,4	46,2	-3,2	6,2
кредити, що надані фізичним особам	206,7	199,6	242,6	35,9	43,0	17,4	21,5
кредити, надані небанківським фінансовим установам	0,0	0,1	0,2	0,2	0,1	566,7	233,3
Вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції	539,5	791,4	829,9	290,4	38,5	53,8	4,9
Резерви за активними операціями банків (з урахуванням резервів за операціями, які обліковуються на позабалансових рахунках)	492,2	388,5	308,3	-183,9	-80,2	-37,4	-20,6

Джерело: складено за матеріалами [18]

Дані таблиці 2.1 свідчать, що в 2018–2021 роках активи банківської системи мають позитивну динаміку і зросли з 1 трлн 493,3 млрд грн в 2018

році до 2 трлн 53,2 млрд грн в 2021 році, або на 559,9 млрд грн. В 2021 році зростання склало 230,4 млрд грн (рисунок 2.2).

млрд грн

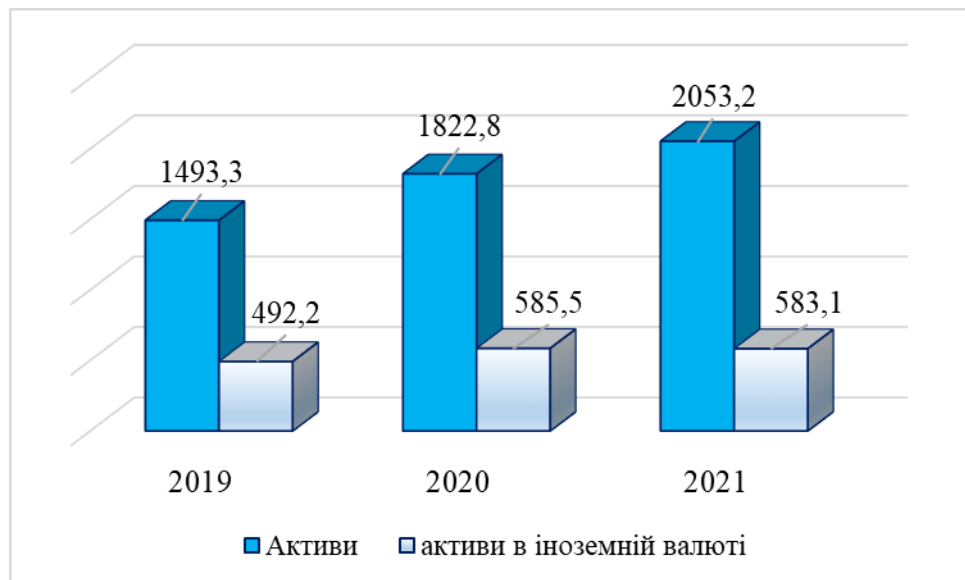

Рисунок 2.2 – Динаміка активів банківської системи України в 2019–2021 роках

Джерело: побудовано за матеріалами [18]

Темп приросту активів в 2021 році склав – 12,6%, а в досліджуваному періоді – 37,5%. В зв'язку із скороченням кількості банків з іноземним капіталом активи банківської системи в іноземній валюті скоротилися в 2021 році на 2,4 млрд грн в порівнянні з 2020 роком, або на 0,4%. Тоді як в 2021 році в порівнянні з 2019 роком темп їх зростання складав 18,5%.

В структурі активів 2021 року найбільшою їх часткою в 46,7% володіють банки з державною часткою, банки іноземних банківських груп – володіють 31,1% активів, банки з приватним капіталом – володіють 22,2% активів (рисунок 2.3).

Зменшення резервів за активними операціями банків пов'язано із загальним скороченням в 2020 році обсягів кредитування що є наслідками впливу пандемії COVID–19 на банківську систему України, а також підвищення вимог до якості заставного майна, що дозволяє зменшувати

резерви на величину прийнятного забезпечення (гарантій і застави майна і майнових прав).

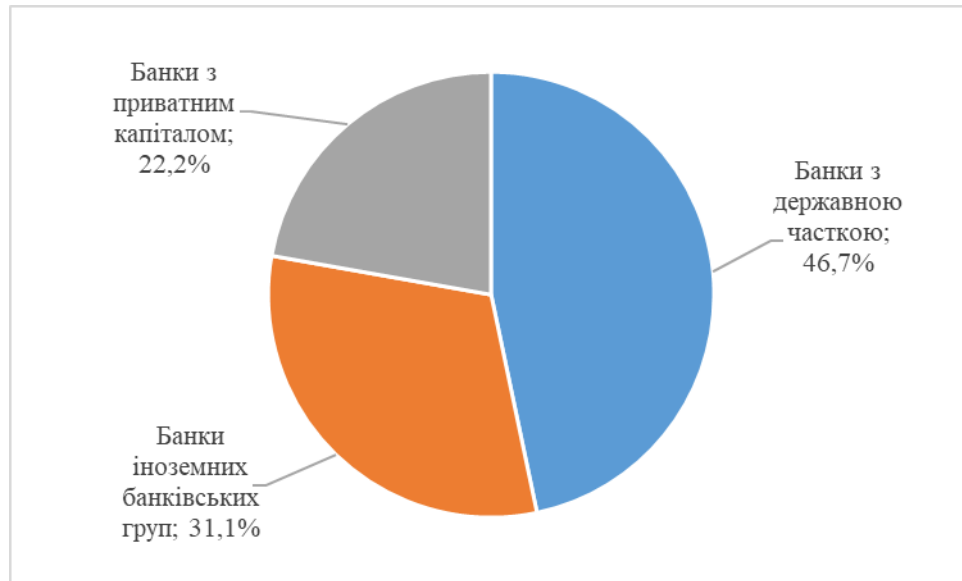

Рисунок 2.3 – Структура власності активів банківської системи України в 2021 р.

Джерело: побудовано за матеріалами [18]

Найбільшу вартість в структурі активів банківської системи займає кредитний портфель, а саме 1 млрд 33,4 млн грн (або 69,2%) в 2019 році, 960,6 млрд грн (або 52,7%) в 2020 році, 1 млрд 65,3 млн грн (або 51,8%) в 2021 році (рисунок 2.3). В структурі кредитного портфеля кредити, що надані суб`єктам господарювання в досліджуваному періоді складають більше $\frac{3}{4}$ його обсягу (79,53% в 2019 році, 78% в 2020 році, 74,67% в 2021 році), а кредити надані фізичним особам більше $\frac{1}{5}$ його обсягу (20% в 2019 році, 20,78% в 2020 році, 22,77% в 2021 році) (рисунок 2.4).

Динаміка кредитування банками України вказує на те, що в 2021 році через послаблення карантинних обмежень відбувається їх зростання обсягів кредитування.

Значні інвестиції в ОВДП пов'язані з тим, що їх дохідність зростає «на фоні зростання дефіциту бюджету та необхідності його покриття в умовах пандемії, підвищення ліквідності банківського сектору, впровадження довгострокового рефінансування НБУ» [18].

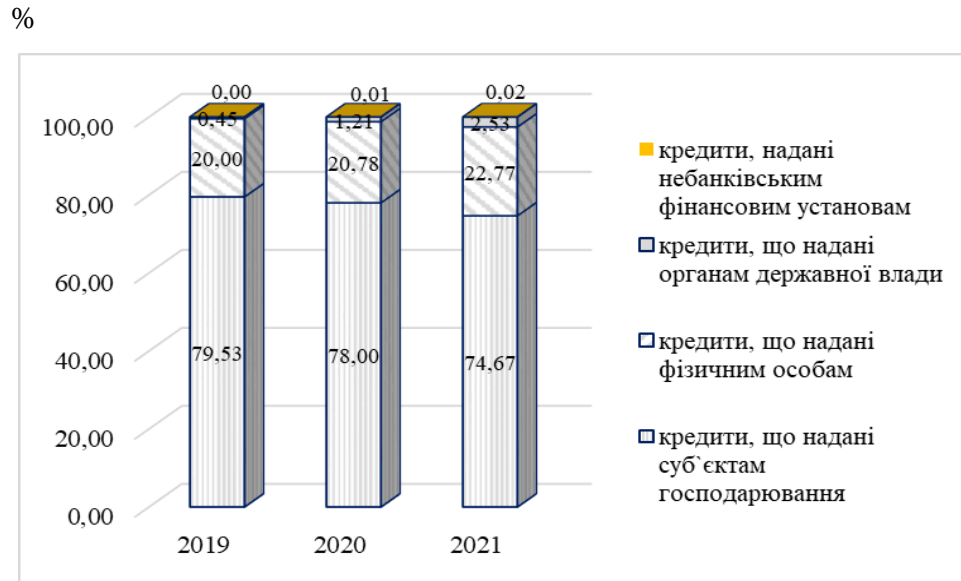

Рисунок 2.4 – Структура кредитного портфеля банківської системи України в 2019–2021 роках

Джерело: побудовано за матеріалами [18]

В структурі активів банківської системи в 2021 році кошти в НБУ скорчуються як в абсолютних показниках (на -41,1 млрд грн), так і в структурному еквіваленті (з 5,0% до 1,7%), що пов'язано із поступовим погашення банками кредитів рефінансування.

Склад та динаміку пасивів банківської системи України подано в таблиці 2.2. З таблиці видно, що в досліджуваному періоді пасиви зростають, темп росту складає 37,5%.

Аналогічну динаміку демонструє і власний капітал, який збільшився в 2021 році в порівнянні з 2019 роком на 55,6 млрд грн., тобто на 27,8%. Частка власного капіталу в пасивах станом на 01.01.2022 р. становить 12,44%, що на 0,94% менше, ніж станом на той же період у 2020 р. На 10,8 млрд грн зростає і статутний капітал банківської системи і складає в 2021 році 481,5 млрд. грн.

В структурі капіталу банківської системи країни в 2021 році 44,1% належить банкам з державною часткою, 36,4% - банкам іноземних банківських груп, 19,5% - банкам з приватним капіталом (рисунок 2.5).

Таблиця 2.2 – Склад та динаміка зобов'язань банківської системи України в 2019–2021 роках

Назва показника	Роки, млрд грн			Абсолютне відхилення, (+,-) млрд грн		Темп приросту, %	
	2019	2020	2021	2021/2019	2021/2020	2021/2019	2021/2020
Пасиви	1 493,3	1 822,8	2 053,2	559,9	230,4	37,5	12,6
Капітал	199,9	209,5	255,5	55,6	46,0	27,8	22,0
з нього: статутний капітал	470,7	479,9	481,5	10,8	1,6	2,3	0,3
Зобов'язання банків	1 293,4	1 613,4	1 797,7	504,3	184,3	39,0	11,4
зобов'язання банків в іноземній валюті	568,6	648,0	613,3	44,7	-34,7	7,9	-5,4
Строкові вклади (депозити) інших банків та кредити, що отримані від інших банків	23,9	24,2	25,0	1,1	0,8	4,6	3,3
Кошти суб'єктів господарювання	498,2	646,5	758,4	260,2	111,9	52,2	17,3
Кошти фізичних осіб (з ощадними (депозитними) сертифікатами)	552,1	681,9	726,9	174,8	45,0	31,7	6,6
Кошти небанківських фінансових установ	26,9	34,7	41,4	14,5	6,7	53,9	19,3

Джерело: складено за матеріалами [18]

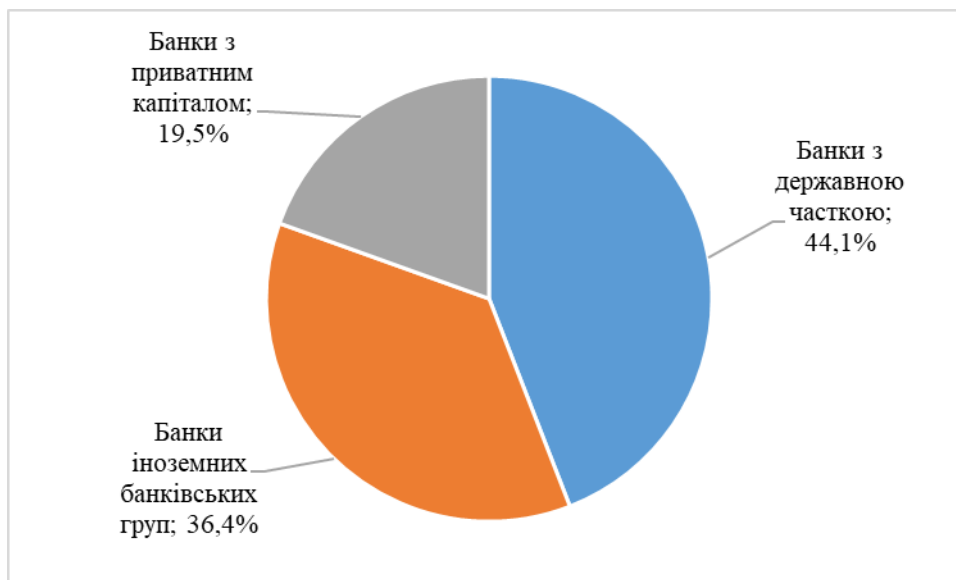

Рисунок 2.5 – Структура власності капіталу банківської системи України в 2021 р.

Джерело: побудовано за матеріалами [18]

Як видно, головним джерелом ресурсів банків є залучені та запозичені кошти, частка яких в 2021 р. становила 87,56% від загального обсягу ресурсів, проте впродовж аналізованого періоду спостерігається тенденція до зменшення зобов'язань у структурі пасивів у порівнянні з 2020 роком на 0,96%.

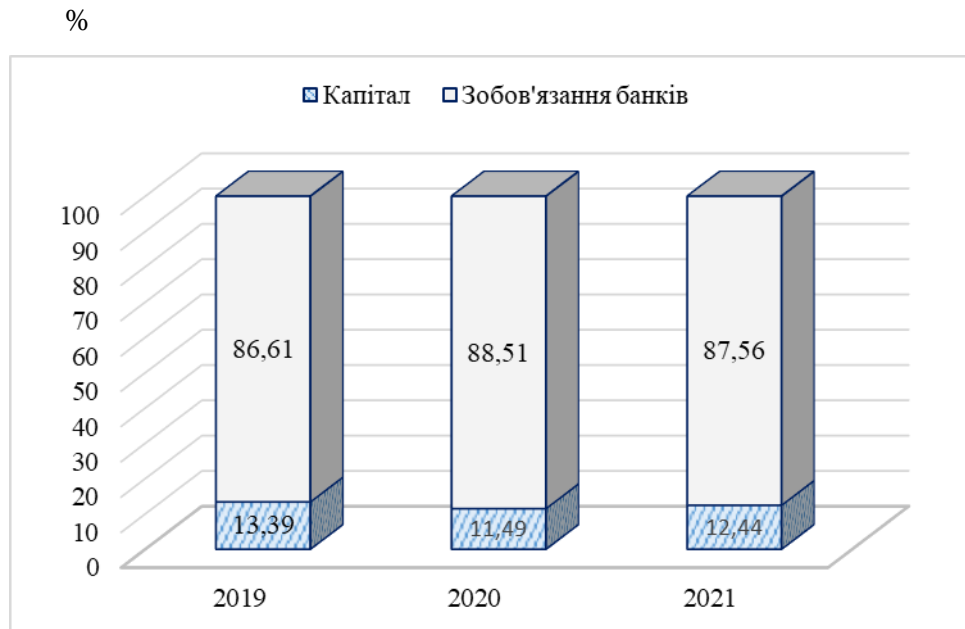

Рисунок 2.6 – Структура пасивів банківської системи України в 2019-2021 р.

Джерело: побудовано за матеріалами [18]

Зобов'язання банків в досліджуваному періоді зростають на 504,3 млрд грн, і складають в 2021 році 1 млрд 797,7 млн грн. Темп зростання складає 39,0%. Незважаючи на пандемію COVID-19 та жорсткі карантинні обмеження обсяг депозитного портфелю банків зростає. Найбільшими за розмірами в 2021 році є кошти суб'єктів господарювання 758,4 млн грн. Кошти фізичних осіб в 2021 році з ощадними (депозитними) сертифікатами складають 726,9 млн грн, що на 31,5 млн менше від вкладень юридичних осіб. Тоді як в 2019-2020 роках депозити фізичних осіб переважали (рисунки 2.7). Така динаміка пояснюється тим, що в складних економічних умовах суб'єкти господарювання спрямовують свої кошти переважно на власний

розвиток, а для фізичних осіб - депозити є одним із оптимальних способів інвестування тимчасово вільних коштів.

млн грн

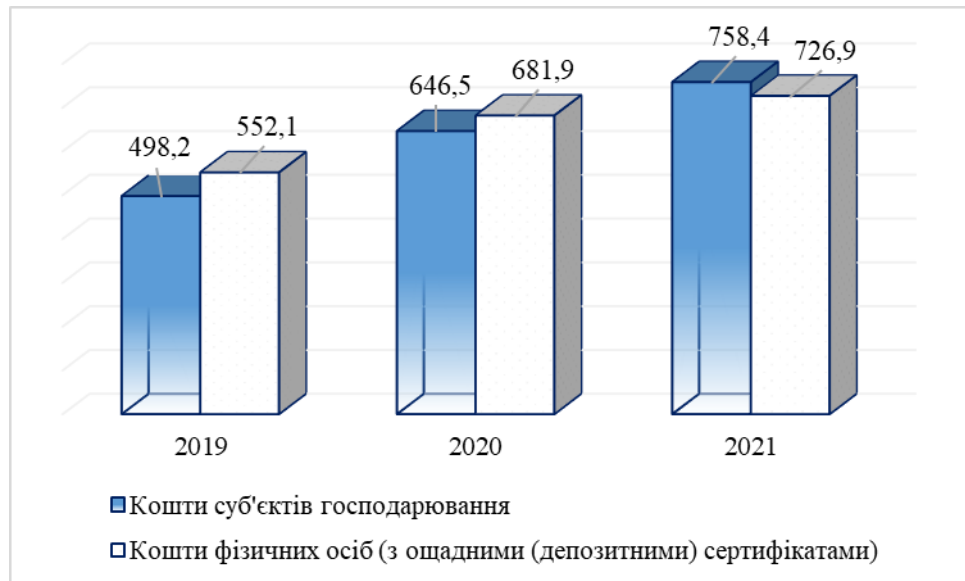

Рисунок 2.7 – Динаміка депозитів банківської системи України в 2019–2021 р.р.

Джерело: побудовано за матеріалами [18]

Динаміку фінансових результатів банківської системи України в 2019–2021 роках подано таблиці 2.3.

Дані таблиці свідчать, що в 2019–2021 рр. доходи банків щорічно зростають, а витрати скорочуються, що сприяє зростанню чистого прибутку банківської системи України (рисунок 2.8).

млрд грн

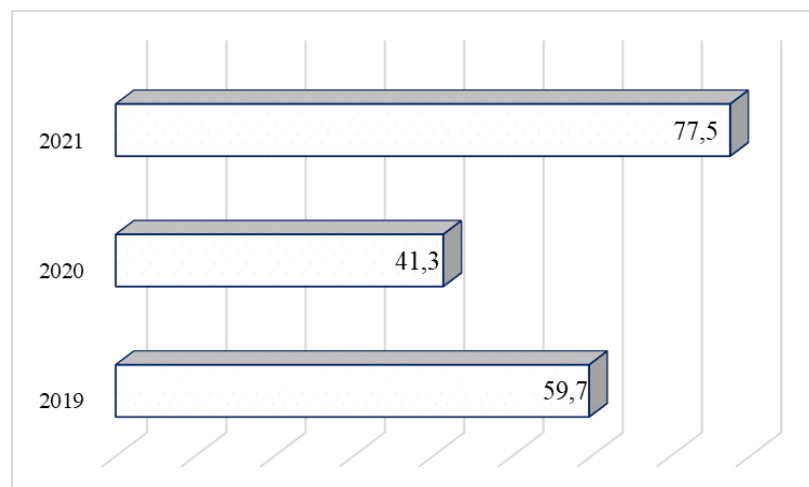

Рисунок 2.8 – Динаміка чистого прибутку банків України в 2019–2021 р.р.

Джерело: побудовано за матеріалами [18]

Таблиця 2.3 – Динаміка фінансових результатів банківської системи України в 2019–2021 роках

Показники	Роки			Абсолютне відхилення, (+,–)		Темп приросту, %	
	2019	2020	2021	2021/2019	2021/2020	2021/2019	2021/2020
Доходи всього, млрд грн зокрема:	152,3	162,8	187,6	35,3	24,8	23,2	15,2
чистий процентний дохід	80,2	84,4	117,6	37,4	33,2	46,6	39,3
чистий комісійний дохід	43,9	46,5	58,0	14,1	11,5	32,1	24,7
торговий результат	16,2	21,4	-0,1	-16,3	-21,5	-100,6	-100,5
Витрати всього, млрд грн зокрема:	88,0	118,0	103,7	15,7	-14,3	17,8	-12,1
відрахування до резервів	11,8	29,7	3,4	-8,4	-26,3	-71,2	-88,6
адміністративні та інші операційні витрати	76,1	88,3	100,3	24,2	12,0	31,8	13,6
Прибуток/(збиток) до оподаткування, млрд грн	64,3	44,8	83,9	19,6	39,1	30,5	87,3
Витрати на податок на прибуток, млрд грн	4,6	3,5	6,4	1,8	2,9	39,1	82,9
Чистий прибуток (збиток), млрд грн	59,7	41,3	77,5	17,8	36,2	29,8	87,7
Прибутковість активів банку (ROA), %	4,0	2,3	3,8	-0,2	1,5	-5,6	66,6
Прибутковість акціонерного капіталу (ROE), %	29,9	19,7	30,3	0,5	10,6	1,6	53,9
Коефіцієнт віддачі статутного капіталу, %	12,7	8,6	16,1	3,4	7,5	26,9	87,0
Показник рівня прибутковості витрат	73,1	38,0	80,9	7,8	42,9	10,7	113,1
Чистий спред	10,3	8,1	8,2	-2,1	0,1	-20,5	1,6
Чиста процентна маржа	5,4	4,6	5,7	0,4	1,1	6,5	23,7

Джерело: складено за матеріалами [18]

У 2021 році платоспроможні банки України отримали рекордні 77,5 млрд грн чистого прибутку, що майже вдвічі більше за показник 2020 року (41,3 млрд грн), та на 23% більше, ніж у докризовому 2019 році (59,7 млрд грн). Головними чинниками прибутковості банківського сектору України у 2021р. стали подальше зростання операційної ефективності та значне скорочення відрахувань до резервів. Річні прирости чистого процентного та комісійного доходів становили 39% та 25% відповідно, чому сприяло збільшення процентних доходів від операцій кредитування, які суттєво

пожвавилось після кризи. Зростання обсягу безготівкових операцій сприяло збільшенню комісійних доходів банків. Швидше зростання чистих процентних та комісійних доходів у порівнянні з операційними витратами наростило операційну ефективність банків. Відрахування в резерви під кредити скоротилися і були розформовані також раніше зарезервовані кошти, пов'язані із юридичними ризиками.

Рентабельність активів банківської системи (ROA) склала в 2021 році 3,8%, що більше за аналогічний показник 2020 року на 1,5% та майже відповідає показнику 2019 року. Рентабельність акціонерного капіталу зросла до 30,3% порівняно з 19,7% у 2020 році. Коефіцієнт віддачі статутного капіталу в 2021 році склав 16,1%, що вдвічі більше аналогічного показника 2020 року. Чистий спред становив в 2021 році 8,2% що майже в 6,5 рази більше нормативно допустимого значення (встановлено на рівні 1,25%), що вказує на високу чисту дохідність банківської системи. Чиста процентна маржа в 2021 році склала 5,7%, що вище нормативно допустимого значення на 1,2%, тобто 1 грн робочих активів приносить 5,7% чистого процентного доходу.

Такі тенденції демонструють позитивний тренд до відновлення та розвитку вітчизняної банківської системи в досліджуваному періоді, що є позитивною ознакою реалізації монетарної політики НБУ.

«Переконливий фінансовий результат 2021 року підтверджує відмінний стан банківського сектору: він стійкий, ефективний, цікавий для інвесторів та здатний підтримати економіку ресурсом. Це результат величезної системної роботи останніх років. Рекордна прибутковість та наявний запас капіталу свідчать про готовність банків до запровадження нових регуляторних вимог для підвищення стійкості перед майбутніми викликами та збереження фінансової стабільності» [18].

2.2 Загальна характеристика та оцінка фінансових показників діяльності АТ «Акцент – Банк» в 2019–2021 р.р.

Акціонерне товариство «Акцент – Банк» (АТ «Акцент – Банк» або «Банк») створеного в Україні у 1992 р. Банк є правонаступником ЗАТ «Акцент – Банк», який в свою чергу є правонаступником ЗАТ «Український кредитний банк», який в свою чергу є правонаступником прав та обов'язків «Київського приватного банку «Київприватбанк».

У 2018 р. у зв'язку зі змінами в чинному законодавстві України, назва Банку була змінена на АТ «Акцент – Банк», а його форма організації змінена з ПАТ на АТ в червні 2020 року.

АТ «Акцент – Банк» створено з метою комплексного обслуговування юридичних і фізичних осіб усіх форм власності, зокрема акумулювання та ефективного використання майна, коштів, об'єктів інтелектуальної власності, ноу-хау, збільшення обсягів та підвищення якості банківських послуг. Він є універсальним комерційним банком, який пропонує повний спектр сучасних банківських послуг фізичним і юридичним особам.

Цінностями АТ «А-БАНК» є:

- «клієнти (банк цінує своїх клієнтів, пропонуючи їм послуги і продукти, що відповідають їхнім потребам, задаючи нові стандарти якості обслуговування;

- співробітники, банк дбає про своїх співробітників, створює умови для повної реалізації їх потенціалу, можливостей професійного зростання і розвитку, підтримуючи чесність, відкритість, ввічливість і позитив в спілкуванні, творчість, ініціативність, креативність і лідерство;

- технологічність, банк постійно розвивається, створює інноваційне середовище і пропонує найбільш технологічні рішення;

- якість, банк забезпечує високу якість у всьому, що він робить, створюючи нові стандарти якості продуктів та обслуговування клієнтів» [19].

Основними видами діяльності АТ «Акцент – Банк» є відкриття та ведення рахунків клієнтів, залучення депозитів, надання кредитів і гарантій, здійснення розрахунково-касового обслуговування, проведення операцій із цінними паперами та іноземною валютою.

АТ «Акцент – Банк» здійснює свою діяльність з врахуванням комерційних інтересів Банку, його клієнтів та сприяє економічному зміцненню та розвитку фінансової системи України.

Діяльність АТ «Акцент – Банк» регулюється НБУ. Банк має ліцензію на здійснення банківських операцій (Ліцензія НБУ №16 від 26.10.2011р.), входить до державної системи гарантування вкладів в Україні, має статус спеціалізованого банку - «ощадний банк».

05.03.2020р. АТ «Акцент – Банк» набув статус системно важливого банку, що передбачає дію підвищених вимог щодо певних банківських нормативів та додаткового до нормативного значення достатності основного капіталу як буферу системної важливості, які призначені для забезпечення додаткового запасу їх стійкості.

«У 2020 році АТ «Акцент – Банк» отримав статус принципового члена міжнародних платіжних систем Visa та Mastercard, міжнародної системи термінових грошових переказів Western Union, підключився до BankID НБУ, впровадив процедуру віддаленої ідентифікації та верифікації банківських клієнтів з цифровим паспортом у мобільному застосунку «Дія»» [19].

АТ «Акцент – Банк» в 2020 р. нагороджено дипломами MasterCard – «Великий крок вперед», VISA - за «Видатне зростання карткового портфеля VISA за підсумками 2020р.»

У 2021 р. за оцінкою престижного журналу Forbes Україна АТ «Акцент – Банк» увійшов до десятки найкомфортніших вітчизняних банків. За результатами щорічної премії PSM Awards Банк посів третю позицію у категорії «Найкращий кредитний продукт банку для споживачів» - «Швидка готівка». Сайти «Мінфін» та Finance.ua нагородили АТ «Акцент – Банк» срібною відзнакою в номінації «Народний банк» та бронзовою відзнакою в

номінації «Кращий мобільний додаток», визнавши його одним з найкращих фінансистів року та назвали найяскравіший фінансовий продукт.

Ключовими досягненнями АТ «Акцент – Банк» у 2021р. вважаються запуск проєктів «Українці разом», «Інкасація», «Еквайринг». Додаток АBank24 став комфортнішим для клієнтів за рахунок подвоєння кількості доступних функцій. Незалежне рейтингове агентство «Кредит-Рейтинг» підтвердило довгостроковий кредитний рейтинг АТ «Акцент – Банк» на рівні uaAA- (висока кредитоспроможність), рейтинг надійності вкладів (депозитів) Банку визнано на рівні «4» (висока надійність).

Функціонування банківських установ, зокрема і АТ «Акцент – Банк», та здійснення банківських операцій забезпечується відповідним складом та обсягом активів. Аналіз складу, структури та динаміки обсягу активів АТ «Акцент – Банк» в 2019-2021 рр. подано в таблиці 2.4.

тис. грн

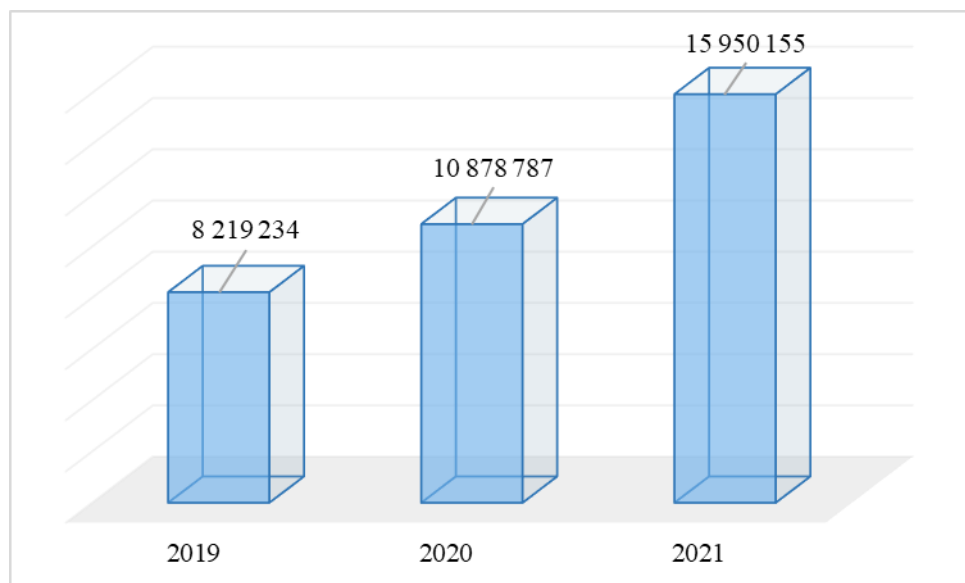

Рисунок 2.9 – Динаміка активів АТ «Акцент – Банк» в 2019–2021 р.р.

Джерело: побудовано за матеріалами [19]

Дані таблиці 2.4 свідчать про те, що загальний розмір активів АТ «Акцент – Банк» у 2021 р. склав 15 млрд 950 млн 155 тис. грн і порівняно із

2019 р. зріс на 7,7 млрд грн (на 94,05%), а порівняно із 2020 р. – 5,1 млрд грн (на 46,6%) (рисунок 2.9).

Таблиця 2.4 – Склад, структура, динаміка активів АТ «Акцент – Банк» в 2019–2021 р.р.

Показники	Роки, тис. грн			Структура, %			Абсолютне відхилення, (+,-) тис грн	
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2021/2019	2021/2020
Грошові кошти та їх еквіваленти	231270	344573	856856	2,8	3,2	5,4	625586,6	512283,8
Кошти в інших банках	474017	407540	824414	5,8	3,7	5,2	350396,8	416873,9
Кредити та заборгованість клієнтів	4891257	7190496	9501507	59,5	66,1	59,6	4610250,2	2311010,5
кредити та заборгованість юридичних осіб	311194	1025951	1648047	3,8	9,4	10,3	1336852,5	622096,2
кредити та заборгованість фізичних осіб	4580062	6164546	7853460	55,7	56,7	49,2	3273397,8	1688914,3
Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	38881	55433	2321747	0,5	0,5	14,6	2282865,3	2266313,4
Інвестиційна нерухомість	0	0	10540	0,0	0,0	0,1	10539,6	10539,6
Основні засоби та нематеріальні активи	253659	423497	431810	3,1	3,9	2,7	178151,7	8313,4
Інші фінансові активи	169664	156476	320043	2,1	1,4	2,0	150378,9	163567,0
Інші активи	134979	62672	56061	1,6	0,6	0,4	-78918,1	-6610,3
Чисті активи	6464109	9225853	14376993	78,6	84,8	90,1	7912883,9	5151139,5
Усього резервів	1755126	1652934	1573163	21,4	15,2	9,9	-181962,9	-79771,4
Загальні активи, усього	8219234	10878787	15950155	100,0	100,0	100,0	7730921,0	5071368,2

Найбільша частка у структурі активів АТ «Акцент – Банк» припадає на кредити та заборгованість клієнтів. Так у 2021 р. кредити та заборгованість

клієнтів складала у загальних активах банку 59,6%, у 2020 р. – 66,1%, а у 2019 р. – 59,5%. В складі кредитного портфеля переважають кредити та заборгованість фізичних осіб. В структурі загальних активів Банку вони складають 55,7% в 2019 р., 56,7 – в 2020 р., 49,2 в 2021 р. В абсолютних показниках кредити та заборгованість фізичних осіб складають в 2021 році 7,85 млрд грн, а кредити та заборгованість юридичних осіб - 1,65 млрд грн. Темп приросту кредитного портфеля в досліджуваному періоді склав 94,25%, причому темп росту кредитів та заборгованості фізичних осіб – 71,47%, а кредити та заборгованість юридичних осіб – 529,59%.

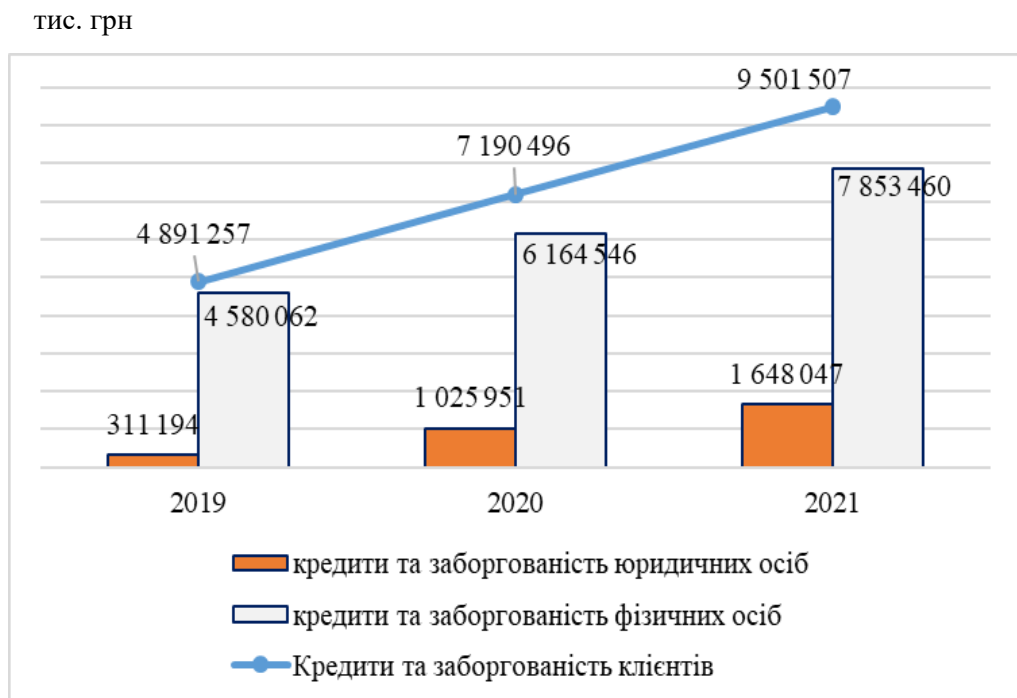

Рисунок 2.10 – Склад та динаміка кредитного портфеля АТ «Акцент – Банк» в 2019–2021 р.р.

Джерело: побудовано за матеріалами [19]

В АТ «Акцент – Банк» в наявності є ліквідні активи, які забезпечують йому платоспроможність та ліквідність. Так, грошові кошти та їх еквіваленти в АТ «Акцент – Банк» зросли в 2019-2021 рр. на 625 млн 586,6 тис. грн, або в 3,7 раза. Зростають також кошти Банку в інших банках, так у 2021 р. порівняно із 2019 р. вони зросли на 350 млн 396,8 тис. грн (на 73,9%).

Оскільки в 2020 році за даним видом активів відмічався певний відтік ресурсу, що спричинило зменшення додаткових надходжень банку від здійснених ним вкладів в інші фінансові установи. Тому в 2021 році Банк наростив кошти в інших банках на 416 млн 873,9 тис. грн, або майже вдвічі.

Ліквідність АТ «Акцент – Банк» зберігається в досліджуваному періоді на достатньому рівні, Банк дотримується всіх встановлених нормативних вимог НБУ. Станом на 01.01.2022 р. норматив короткострокової ліквідності (Н6) на кінець 2021 року склав 85,17% при мінімально встановленому не менше 60 %; коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR_{ВВ}) за всіма валютами становив 695,03%, коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR_{іВ}) в іноземній валюті становив 434,31%, при мінімально встановленому їх рівні 100%; коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR) – 118,01% при мінімально встановленому на кінець 2021 року на рівні 90% (таблиця 2.5).

Таблиця 2.5 – Нормативи ліквідності АТ «Акцент – Банк» в 2019–2021 роках

Норматив		Роки		
		2019	2020	2021
Н6	Норматив короткострокової ліквідності (не менше 60 %)	71,74	83,62	85,17
LCR _{ВВ}	Норматив коефіцієнта покриття ліквідністю за всіма валютами (не менше 100 %)	237,20	283,55	695,03
LCR _{іВ}	Норматив коефіцієнта покриття ліквідністю в іноземній валюті (не менше 100 %)	252,68	514,71	434,31
NSFR	Коефіцієнт чистого стабільного фінансування - 80% – з 01.04.2021 р.; - 90% – з 01.10.2021 р.; - 100% – з 1 квітня 2022 року.	-	-	118,01

Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента Н7 АТ «Акцент – Банк» в 2019-2021 р.р. не перевищує встановлене нормативне значення, коливається в межах 15,78%-12,43%%. Норматив великих кредитних ризиків Н8 лімітує загальну суму

сконцентрованих кредитних ризиків і в 2021 році становить 23,48%, що вказує на значний рівень обмеження концентрації кредитного ризику за окремим контрагентом (групою пов'язаних контрагентів), що дозволяє забезпечити банк від неповернення позик та великих фінансових втрат. Норматив Н9 в 2019-2021 роках має мінімальні значення, що вказує на обмеження максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (здійснення операцій з інсайдерами), які можуть проводитися на пільгових для інсайдерів умовах загрожуючи стабільній діяльності Банку (таблиця 2.6).

Таблиця 2.6 – Нормативи кредитного ризику АТ «Акцент – Банк» в 2019–2021 роках

Норматив		Роки		
		2019	2020	2021
Н7	Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (не більше 25 %)	15,78	15,61	12,43
Н8	Норматив великих кредитних ризиків (не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу)	15,78	40,3	23,48
Н9	Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (не більше 25 %)	0,06	0,17	0,31

З метою мінімізації усіх кредитних ризиків АТ «Акцент – Банк» оновлено кредитну політику враховуючи фактори, спричинені пандемією COVID-19 та агресією росії на території України. Для підтримки клієнтів менеджментом Банку «прийнято рішення щодо запровадження кредитних канікул для позичальників фізичних та юридичних осіб та відкоригована резерви за активними операціями.

Залучені та запозичені кошти АТ «Акцент – Банк» формують його зобов'язання, аналіз складу, структури та динаміки яких подано в таблиці 2.7.

Станом на кінець 2021 року обсяг зобов'язань АТ «Акцент – Банк» становив 12 млрд 151 млн 494 тис. грн, що більше показника 2019 року на 3,3 млрд грн.

Таблиця 2.7 – Склад, структура, динаміка зобов'язань АТ «Акцент – Банк» в 2019–2021 р.р.

Показники	Роки, тис. грн			Структура, %			Абсолютне відхилення, (+,-) тис грн	
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2021/ 2019	2021/ 2020
Кошти банків	11143	49766	90812	0,20	0,63	0,75	79669	41045
Кошти клієнтів, зокрема	5167804	7588332	11533922	93,46	95,36	94,92	6366118	3945590
у тому числі кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ	680191	1244181	2359230	12,30	15,63	19,42	1679038	1115049
у тому числі кошти фізичних осіб	4487613	6344151	9174692	81,16	79,72	75,50	4687080	2830541
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	0	0	59000	0,00	0,00	0,49	59000	59000
Відстрочені податкові зобов'язання	7661	11011	11132	0,14	0,14	0,09	3471	121
Резерви за зобов'язаннями	13405	17265	16288	0,24	0,22	0,13	2882	-977
Інші фінансові зобов'язання	173319	124434	227658	3,13	1,56	1,87	54338	103224
Інші зобов'язання	155843	167141	212683	2,82	2,10	1,75	56840	45542
Усього зобов'язань	5529175	7957949	12151494	100,00	100,00	100,00	6622319	4193545

Структура зобов'язань АТ «Акцент – Банк» демонструє, що найбільшу частку в них займають кошти клієнтів, а саме у 2019 р. - 93,46%, у 2020 р. – 95,36%, у 2021 р. – 94,92%). Кошти клієнтів АТ «Акцент – Банк» переважно

сформовані за рахунок вкладень фізичних осіб, які у 2019 р. становили 81,16% всіх зобов'язань, у 2020 р. – 79,72%, у 2021 р. – 75,50%). При цьому їх абсолютна величина зростала в досліджуваному періоді на 4 млрд 687 млн 80 тис. грн (на 123,19%) і склала в 2021 році 9 млрд 174 млн 692 тис. грн, що свідчать про зростання довіри домогосподарств до АТ «Акцент – Банк». Саме кошти клієнтів Банку виступають основним джерелом формування ресурсної бази банку. У структурі коштів клієнтів також спостерігається тенденція зміни, а саме знижується частка строкових на користь поточних і карткових рахунків клієнтів.

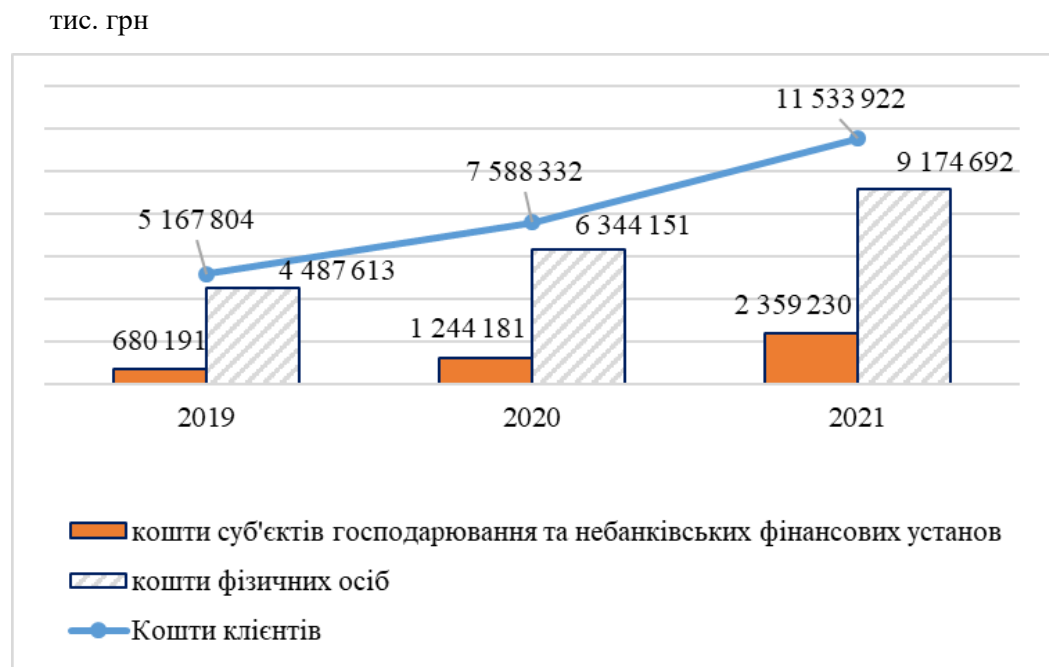

Рисунок 2.11 – Склад та динаміка депозитного портфеля АТ «Акцент – Банк» в 2019–2021 р.р.

Джерело: побудовано за матеріалами [19]

Діяльності Банку першочергово забезпечується його власним капіталом. Саме власний капітал АТ «Акцент – Банк» забезпечує його фінансову стійкість та надають можливості для розвитку. Склад, структуру та динаміку капіталу АТ «Акцент – Банк» в 2019–2021 р.р. подано в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 – Склад, структура, динаміка капіталу АТ «Акцент – Банк» в 2019–2021 р.р.

Показники	Роки, тис. грн			Структура, %			Абсолютне відхилення, (+,-) тис грн	
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2021/2019	2021/2020
Статутний капітал	502240	778472	1054704	53,7	61,4	47,4	552464	276232
Емісійні різниці	41	41	41	0,0	0,0	0,0	0	0
Інший додатковий капітал	0	0	165 000	0,0	0,0	7,4	165000	165000
Резервні та інші фонди банку	91522	104328	127834	9,8	8,2	5,7	36313	23506
Резерви переоцінки	35057	48384	47053	3,7	3,8	2,1	11997	-1330
Нерозподілений прибуток (Непокритий збиток)	306074	336680	830866	32,7	26,6	37,3	524792	494186
Власний капітал	934933	1267904	2225498	100,0	100,0	100,0	1290565	957594

Дані таблиці 2.8 свідчать про те, що капітал АТ «Акцент – Банк» мав позитивну тенденцію до зростання. Так, у 2021 р. він зріс порівняно із 2019 р. на 1 млрд 290 млн 565 тис. грн (на 138%), порівняно з 2020 р. він зріс на 957 млн 594 тис. грн (на 75,5%).

Позитивну тенденцію до зростання мав і статутний капітал АТ «Акцент – Банк». Так, у 2021 р. порівняно із 2019 р. статутний капітал банку зріс 552 млн 464 тис. грн (на 110,0%), порівняно із 2020 р. статутний капітал банку зріс 276 млн 232 тис. грн (на 35,5%). АТ «Акцент-Банк» збільшив в 2021 році статутний капітал за рахунок прибутку за 2020 рік. В структурі капіталу АТ «Акцент – Банк» статутний капітал склав в 2019 році – 53,7%, в 2020 році – 61,4%, в 2021 році – 47,4%.

Питома вага емісійних різниць в 2019-2021 роках була незначною та становила 0,01%.

Інший додатковий капітал Банку сформований лиш в 2021 році і складає 165 млн грн, складає 7,4 структури капіталу банку і сформований під резерви під стандартну заборгованість клієнтів за кредитними операціями.

Резервні та інші фонди АТ «Акцент – Банк» на кінець 2021 року зросли в абсолютних показниках до 127 млн 834 тис грн, або на 36,3 млн грн, однак в структурі капіталу скоротилася з 9,8% до 5,7 % від загального обсягу власного капіталу банку.

Обсяг резервів переоцінки АТ «Акцент – Банк» в 2021 році склав 47 млн грн (2,1% від загальної структури капіталу Банку), що менше показника 2019 року на 12 млн грн.

Проведені дослідження щодо формування резервів АТ «Акцент – Банк» показали, що при покращенні фінансового результату потреба у здійсненні відрахувань у резерви зменшилась.

Структуру власного капіталу АТ «Акцент – Банк» в 2021 році подано на рисунку 2.12.

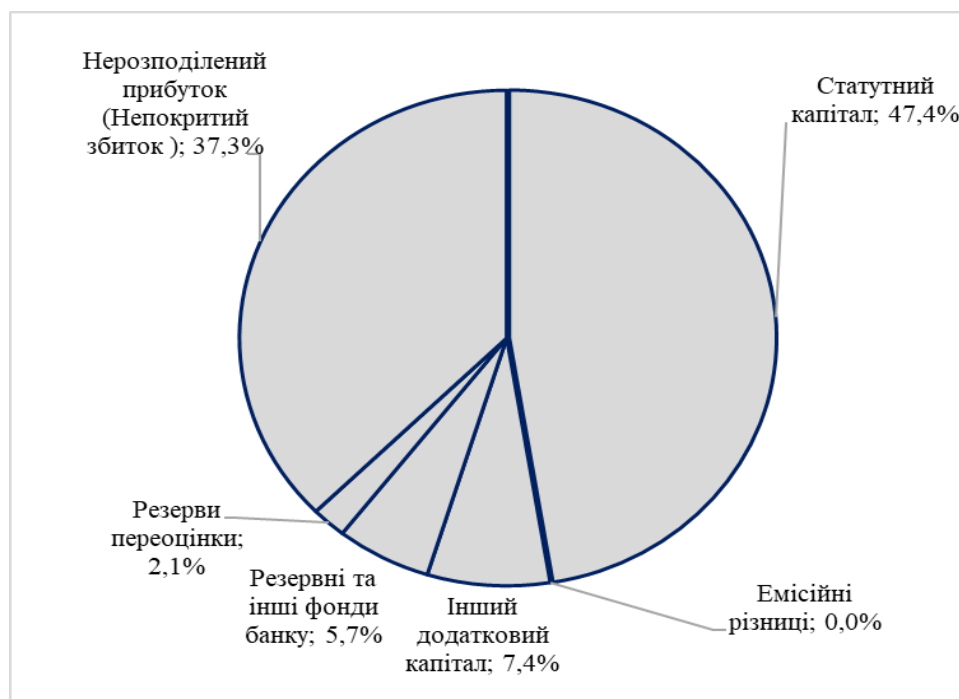

Рисунок 2.12 – Структура власного капіталу АТ «Акцент – Банк» в 2021 році

Джерело: побудовано за матеріалами [19]

АТ «Акцент – Банк» в 2019-2021 роках нарощує величину нерозподіленого прибутку з 306 млн 74 тис. грн до 830 млн 866 тис. грн, або на 524 млн 792 тис грн, що складає 171,5%. Основний приріст припадає на 2021 рік, а саме в порівнянні з 2020 роком нерозподілений прибуток зріс на 494 млн 186 тис грн, або на 146,8%.

Таким чином, АТ «Акцент – Банк» в 2019-2021 роках забезпечує виконання економічних нормативів капіталу (таблиця 2.9)

Таблиця 2.9 – Економічні нормативи капіталу АТ «Акцент – Банк» в 2019–2021 р.р.

Норматив		Роки		
		2019	2020	2021
Н1	Регулятивний капітал (млрд грн)	756120	1147001	2077436
Н2	Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (не менше 10 %)	13,26	14,09	12,88
Н3	Норматив достатності основного капіталу (не менше 7%)	9,46	9,71	7,9

Таким чином, АТ «Акцент – Банк», який входить до групи «великих» системно важливих банків за класифікацією НБУ, займає високі і стабільні позиції в банківській системі України. Для визначення подальших напрямів розвитку АТ «Акцент – Банк» доцільно провести детальний аналіз фінансових результатів діяльності, що буде зроблено нами в наступному розділі роботи.

3 Напрями вдосконалення управління фінансовими результатами діяльності АТ «Акцент – Банк» на основі формування стратегії та побудови моделі механізму управління фінансовими результатами діяльності банку

Ефективність здійснення будь-якої підприємницької діяльності визначається здатністю формувати позитивний фінансовий результат. Особливо гостро проблема формування прибутку як позитивного фінансового результату діяльності банку, постає в умовах функціонування фінансової моделі ринкової економіки, постійно зростаючої конкуренції, нестабільної соціально-економічної ситуації в країні, існуючих викликів та загроз.

Проаналізуємо фінансові результати АТ «Акцент – Банк» за 2019-2021 роки, оскільки вважаємо, що саме ґрунтовний аналіз має передувати прийняттю будь-якого управлінського рішення, здійснюватися на кожному із етапів процесу управління прибутком банку.

Склад, структура та динаміка фінансових результатів АТ «Акцент – Банк» в 2019–2021 р.р. подана в таблиці 3.1.

тис. грн

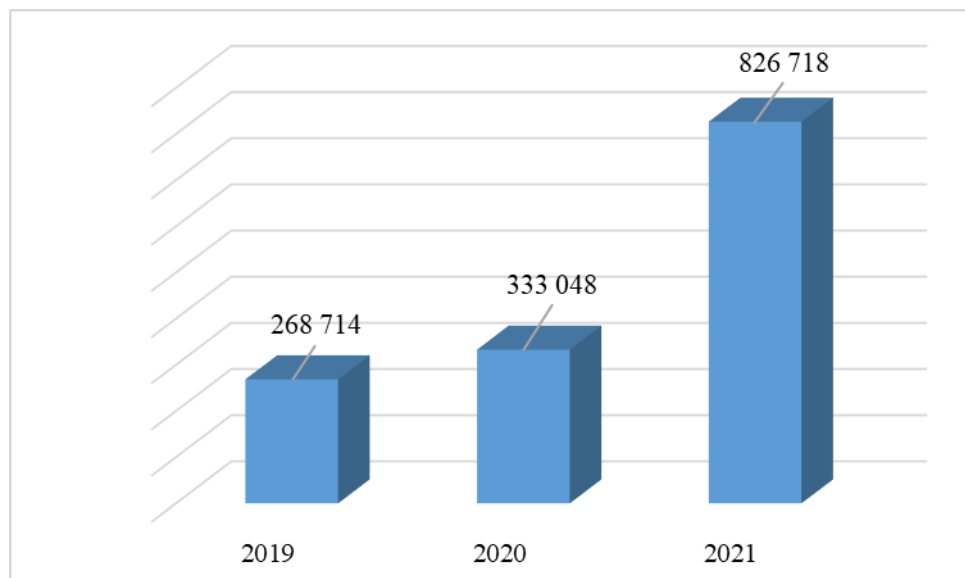

Рисунок 3.1 – Динаміка прибутку АТ «Акцент – Банк» в 2019–2021 р.р.

Джерело: побудовано за матеріалами [19]

Таблиця 3.1 – Склад, структура, динаміка фінансових результатів АТ «Акцент – Банк» в 2019–2021 р.р.

Показники	Роки, тис. грн			Абсолютне відхилення, (+,-)		Темп росту, %	
	2019	2020	2021	2021/ 2019	2021/ 2020	2021/ 2019	2021/ 2020
Процентні доходи	2049589	2632161	3185633	1136044	553472	155,4	121,0
Процентні витрати	585701	810743	726808	141107	-83935	124,1	89,6
Чистий процентний дохід / Чисті процентні витрати	1463888	1821418	2458825	994937	637406	168,0	135,0
Комісійні доходи	418839	532818	839938	421099	307120	200,5	157,6
Комісійні витрати	132436	186020	302312	169876	116291	228,3	162,5
Чистий комісійний дохід/(Чисті комісійні витрати)	286403	346797	537626	251224	190829	187,7	155,0
Торговий результат	36064	4 871	47433	11369	5562	131,5	113,3
Результат від переоцінки	-1707	-18078	-1093	614	16985	64,0	6,0
результат від операцій з купівлі-продажу	37771	59949	48526	10755	-11423	128,5	80,9
Інші операційні доходи	41606	28989	20599	-21007	-8390	49,5	71,1
Інші доходи	48388	46680	64546	16158	17866	133,4	138,3
Всього доходів	1876349	2285755	3129028	1252680	843273	166,8	136,9
Відрахування до резервів	640288	740259	656369	16081	-83891	102,5	88,7
Адміністративні та інші операційні втрати	908961	1177473	1491462	582500	313988	164,1	126,7
Всього витрат	1549249	1917733	2147830	598581	230098	138,6	112,0
Прибуток (Збиток) до оподаткування	327100	368023	981198	654098	613175	300,0	266,6
Витрати на податок на прибуток	58386	34975	154480	96094	119505	264,6	441,7
Прибуток (Збиток)	268714	333048	826718	558004	493670	307,7	248,2

Дані таблиці свідчать про те, що протягом 2019-2021 рр. АТ «Акцент – Банк» успішно здійснював свою діяльність, яка результувалась значними показниками прибутку (у 2019 р. він становив 268 млн 714 тис. грн; у 2020 р. – 333 млн 48 тис. грн; у 2021 р. – 826 млн 718 тис. грн). В досліджуваному

періоді абсолютний приріст прибутку Банку склав 558 млн 4 тис. грн, або 207% (рисунок 3.1).

При цьому зазначимо, що за аналізований період загальна сума доходів банку щороку зростала: у 2020 р. порівняно із 2019 р. доходи зросли на 409 млн 407 тис. грн (або на 21,8%), а у 2021 р. порівняно із 2020 р. вони зросли на 843 млн 273 тис. грн (або на 36,9%). Загальний дохід 2021 року склав 3 млрд 129 млн 28 тис. грн.

Позитивний вплив на зростання доходів банку мало зростання процентного та комісійного доходу (рисунок 3.2).

тис. грн

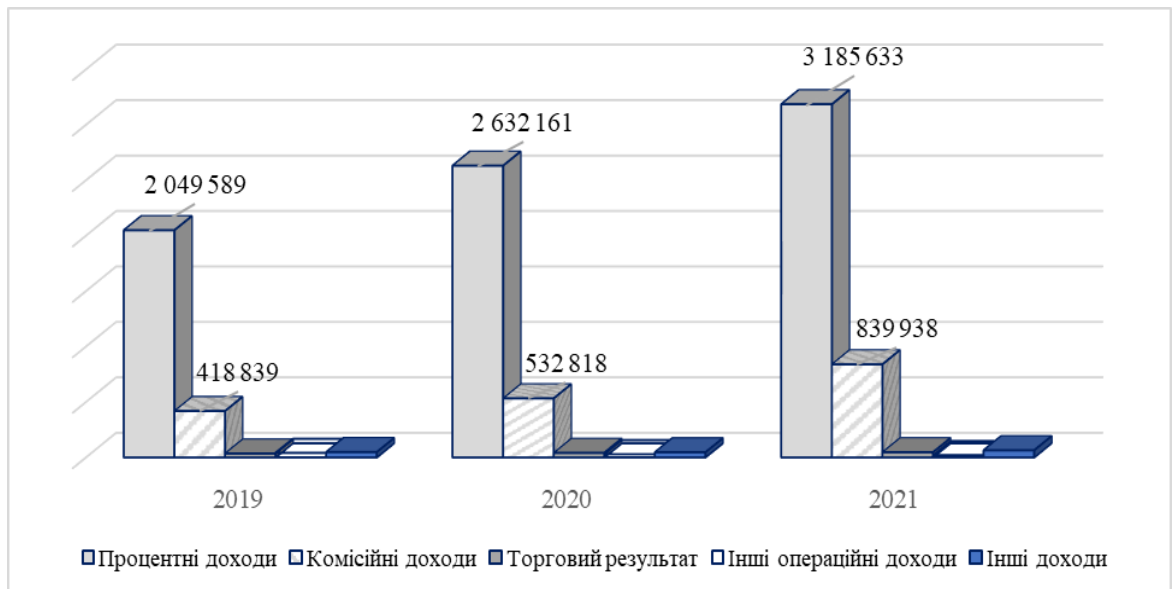

Рисунок 3.2 – Динаміка доходів АТ «Акцент – Банк» в 2019–2021 р.р.

Так, у 2021 р. процентний дохід АТ «Акцент – Банк» склав 3 млрд 185 млн 633 тис. грн та зріс в порівнянні з 2019 роком на 1 млрд 136 млн 44 тис. грн, або на 55,4%. В порівнянні з 2020 роком процентний дохід в 2021 році зріс на 553 млн 472 тис. грн, або на 21,0%. Основним чинником зростання стало збільшення обсягів кредитного портфеля Банку.

Що ж стосується комісійного доходу, то його зростання у 2021 р. порівняно із 2019 р. становило 421 млн 99 тис. грн (100,5%), а порівняно із 2020 р. він зріс на 307 млн 120 тис. грн (на 57,6%). Основним чинником

зростання стало збільшення операцій по розрахунково-касовому обслуговуванню.

Зростання торговельного результату Банку у 2021 р. порівняно з 2019 р. становило 11 млн 369 тис. грн (31,5%), а порівняно з 2020 р. - на 5 млн 562 тис. грн (13,3%). Основним чинником зростання стало збільшення операцій з цінними паперами, з іноземною валютою та банківськими металами.

Інші доходи АТ «Акцент – Банк» зросли в у 2021 р. порівняно з 2019 р. на 16 млн 158 тис. грн (33,4%), а порівняно з 2020 р. – на 17 млн 866 тис. грн (38,3%). В 2020 році в порівнянні з 2019 роком інші доходи Банку (що не відносяться до основної діяльності, але забезпечують її) скоротилися на 1млн 708 тис грн.

Структуру доходів АТ «Акцент – Банк» в 2019-2021 роках подано на рисунку 3.3.

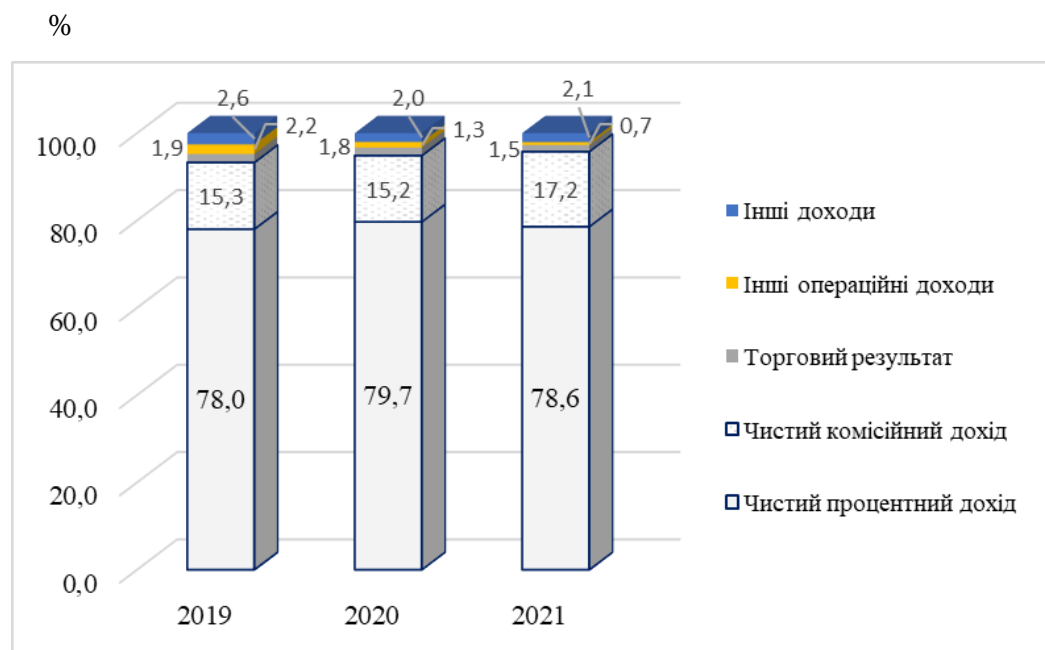

Рисунок 3.3 – Структура доходів АТ «Акцент – Банк» в 2019–2021 р.р.

Аналіз динаміки витрат АТ «А-БАНК» показує, що у 2020 р. в порівнянні з 2019 роком. відбулося зростання витрат банку на до 810 млн 743 тис грн, або на 255 млн 42 тис. грн, або на 38,4%. В 2021 році в порівнянні з 2020 роком процентні витрати скоротилися 83 млн 935 тис грн, або на -10,4%.

Комісійні витрати у 2021 р. склали 302 млн 312 тис грн і зросли порівняно із 2019 р. на 169 млн 876 тис. грн (128,3%), порівняно з 2020 р. на 116 млн 291 тис. грн (62,5%). Результатом зростання комісійних витрат стали комісійні, які були сплачені іншим банківським установам за розрахунково-касове та кредитне обслуговування, а також фінансовим посередникам за посередництво в проведенні операцій із цінними паперами та на валютному ринку, а також комісійні, що сплачені за позабалансовими операціями.

Відрахування до резервів АТ «А-БАНК» в 2021 році склали 656 млн 369 тис. грн, що менше показника 2020 року на -83 млн 891 тис. грн, або на -11,3%. В порівнянні з 2019 роком відрахування до резервів зросли на 16 млн 81 тис. грн, або на 2,5%.

Адміністративні та інші операційні витрати АТ «А-БАНК» в 2021 році склали 1 млрд 491 млн 462 тис грн, що більше аналогічного показника 2019 року на 598 млн 581 тис. грн (або на 38,6%), а в порівнянні з 2020 роком – більше на 230 млн 98 тис. грн (або на 12,0%). Таке зростання пов'язано із зростанням витрат на утримання персоналу, витрат на зв'язок, сплати інших обов'язкових платежів, тощо.

Динаміку витрат АТ «Акцент – Банк» в 2019–2021 р.р. подано на рисунку 3.4.

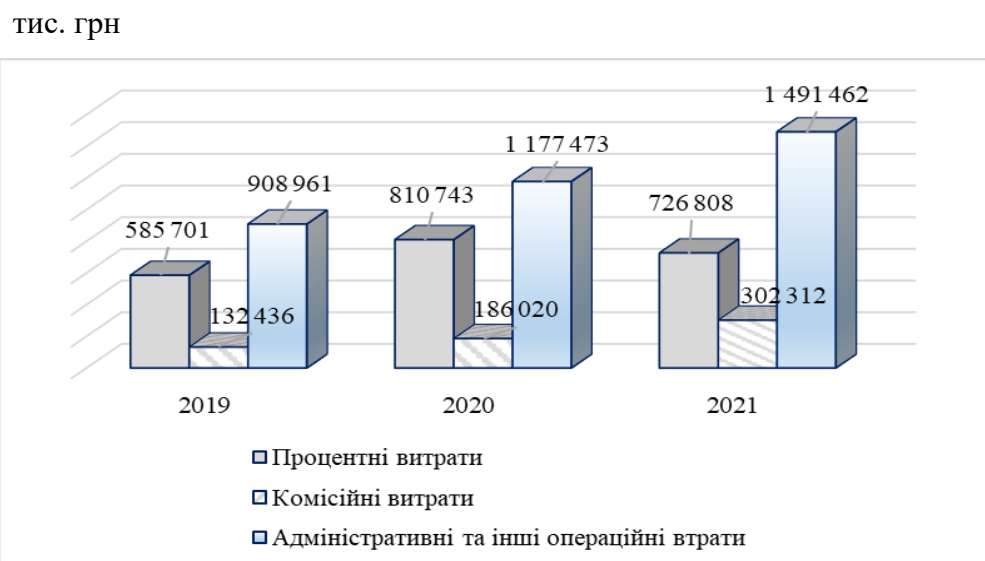

Рисунок 3.4 - Динаміка витрат АТ «Акцент – Банк» в 2019–2021 р.р.

Дані таблиці 3.2 свідчать, що діяльність АТ «Акцент – Банк» є прибутковою у період з 2019 р. по 2021 р., що підтверджують розраховані показниками прибутковості: рентабельність активів, рентабельність капіталу, чистий спред, чиста процентна маржа.

Таблиця 3.2 – Динаміка показників прибутковості діяльності АТ «Акцент – Банк» за 2019-2021 роки

Показники	Роки, тис. грн			Абсолютне відхилення, (+,-)		Темп росту, %	
	2019	2020	2021	2021/2019	2021/2020	2021/2019	2021/2020
Прибуток після оподаткування, тис. грн	268714	333048	826718	558004	493670	307,66	248,23
Чистий процентний дохід, тис. грн	1463888	1821418	2458825	994937	637406	167,97	135,00
Чисті активи, тис. грн	6464109	9225853	14376993	7912884	5151140	222,41	155,83
Капітал, тис. грн	934933	1267904	2225498	1290565	957594	238,04	175,53
Прибутковість активів банку (ROA), %	4,16	3,61	5,75	1,59	2,14	138,33	159,29
Прибутковість акціонерного капіталу (ROE), %	28,74	26,27	37,15	8,41	10,88	129,25	141,42
Коефіцієнт віддачі статутного капіталу, %	53,50	42,78	78,38	24,88	35,60	146,50	183,22
Показник рівня прибутковості витрат	14,32	14,57	26,42	12,10	11,85	184,49	181,33
Чистий спред	12,05	9,55	11,12	-0,93	1,57	92,27	116,40
Чиста процентна маржа	22,65	19,74	17,10	-5,54	-2,64	75,52	86,63

Рентабельність активів АТ «Акцент – Банк» (ROA) склала в 2021 році 5,75%, що більше за аналогічний показник 2020 року на 2,14%, показника 2019 року – на 1,59%. Рентабельність акціонерного капіталу в 2021 році зросла до 37,15% порівняно з 28,74% у 2020 році. Коефіцієнт віддачі статутного капіталу в 2021 році склав 78,38%, що на 24,88% більше аналогічного показника 2019 року. Чистий спред становив в 2021 році 11,12% що в 9 разів більше нормативно допустимого значення (встановлено

на рівні 1,25%), що вказує на високу чисту дохідність Банку. Чиста процентна маржа в 2021 році склала 17,1%, що вище нормативно допустимого значення на 12,6%, тобто 1 грн робочих активів приносить 17,1% чистого процентного доходу.

Проведене дослідження фінансової діяльності АТ «Акцент – Банк» за 2019-2021 роки та досягнуті ним фінансові результати дають змогу визначити стратегічні напрями його подальшого розвитку та побудувати моделі механізму управління фінансовими результатами діяльності банку.

Ключовими факторами впливу на прибутковість банку є:

- раціональна організаційна структура банку;
- висока якість менеджменту і маркетингова активність на ринку;
- кадровий потенціал банку;
- мотивація праці банківського персоналу.

Висока якість менеджменту і маркетингова активність виступають важливими факторами впливу на результативність фінансової діяльності в умовах великої конкуренції на ринку банківських послуг України. В сучасних умовах функціонування банки стали уважнішими до кожного клієнта і «кожної конкурентної ціни на ринку на кредити і депозити (оскільки процентні доходи складають основу частку чистого доходу)» [16].

Висока якість менеджменту, в свою чергу, сприяє ефективному плануванню діяльності та впровадженню заходів, які в довгостроковій перспективі не лише вирішують проблеми, а і закріплюють місце банку на ринку банківських послуг серед наявних конкурентів.

Окрім вищезазначених факторів існують ще більш важливі та першочергові фактори впливу на результативність банку, до яких відносяться «структура кредитного портфелю та управління ним, покриття отриманими доходами процентних і управлінських витрат в поелементному розрізі, тощо» [16]. Для більш глибокого та детального дослідження на даному етапі проводять факторний аналіз прибутковості.

Враховуючи зазначені фактори, АТ «Акцент – Банк» стратегію прибутковості своєї діяльності доцільно розробляти за чотирма основними складовими:

а) стратегія управління доходами та витратами:

- збільшення дохідність активів та рівня достатності капіталу;
- скорочення витрат;

«б) стратегія управління організаційною структурою і ризиками:

- створення багаторівневої системи управління банком із чітким визначенням функцій усіх відділень;
- створення комплексної системи аналізу і планування;
- формування процесу управління ризиками на основі визначення єдиних підходів із використанням інформаційних технологій;

в) маркетингова стратегія:

- створення системи PR з метою закріплення бренду банку і його місця у системі суспільних відносин;
- використання інформаційних каналів розміщення реклами, виходячи із мети банку і принципів роботи з основними групами клієнтів;
- спонсорство, благодійність;

г) стратегія контролю:

- вдосконалення системи контролю за проведенням банківських операцій;
- посилення валютного контролю;
- створення системи контролю за діяльністю окремих структурних підрозділів банку та господарською діяльністю в цілому;

д) стратегія управління персоналом:

- удосконалення системи підвищення кваліфікації персоналу;
- впровадження системи планування кар'єри для перспективних працівників;
- створення ефективної системи мотивації співробітників» [16].

Розглянемо основні складові нарощення прибутку АТ «Акцент – Банк»:

- збільшення групи активів, які приносять процентний дохід. Банку необхідно розширювати коло позичальників та збільшувати кредитний потенціал за рахунок збільшення обсягу залучених ресурсів;

- удосконалення методики фінансового планування в Банку. Фінансове планування дозволяє спрогнозувати доходи і витрати банку в майбутньому періоді;

- збільшення величини власного капіталу, що сприятиме нарощенню ресурсів банку та його інвестиційного потенціалу;

- раціональне та ефективне розміщення коштів банку для забезпечення його фінансової стійкості;

- формування страхових резервів, що сприятиме підвищенню надійності та стабільності банку, а також зменшенню можливих фінансових ризиків;

- виявлення факторів а наслідків кредитних ризиків для подальшого обґрунтування їх причин, попередження та мінімізації негативних наслідків;

- покращення рівня професіоналізму кадрового потенціалу, оскільки від майстерності, грамотної побудови управлінських структур залежить подальший ефективний розвиток банку;

- удосконалення маркетингової політики банку, основним завданням якої є визначення потреб клієнтів і забезпечення умов, які сприятимуть розширенню клієнтської бази Банку та сфери банківських послуг;

- розширення інструментів кредитування бізнесу із залученням небанківських фінансових установ; широке територіальне охоплення населення спектром надаваних кредитних послуг, зокрема із застосуванням накопичувальних інвестиційних схем - пенсійних рахунків, рахунків на оплату навчання та придбання житла тощо;

- залучення кредитів міжнародних фінансових організацій тощо.

Модель стратегічного управління фінансовими результатами АТ «Акцент – Банк» , яка складається зі взаємопов'язаних між собою блоків та

передбачає здійснення стратегічного контролю і моніторинг реалізації стратегії відповідно до змін ринкового середовища (рисунок 3.5).

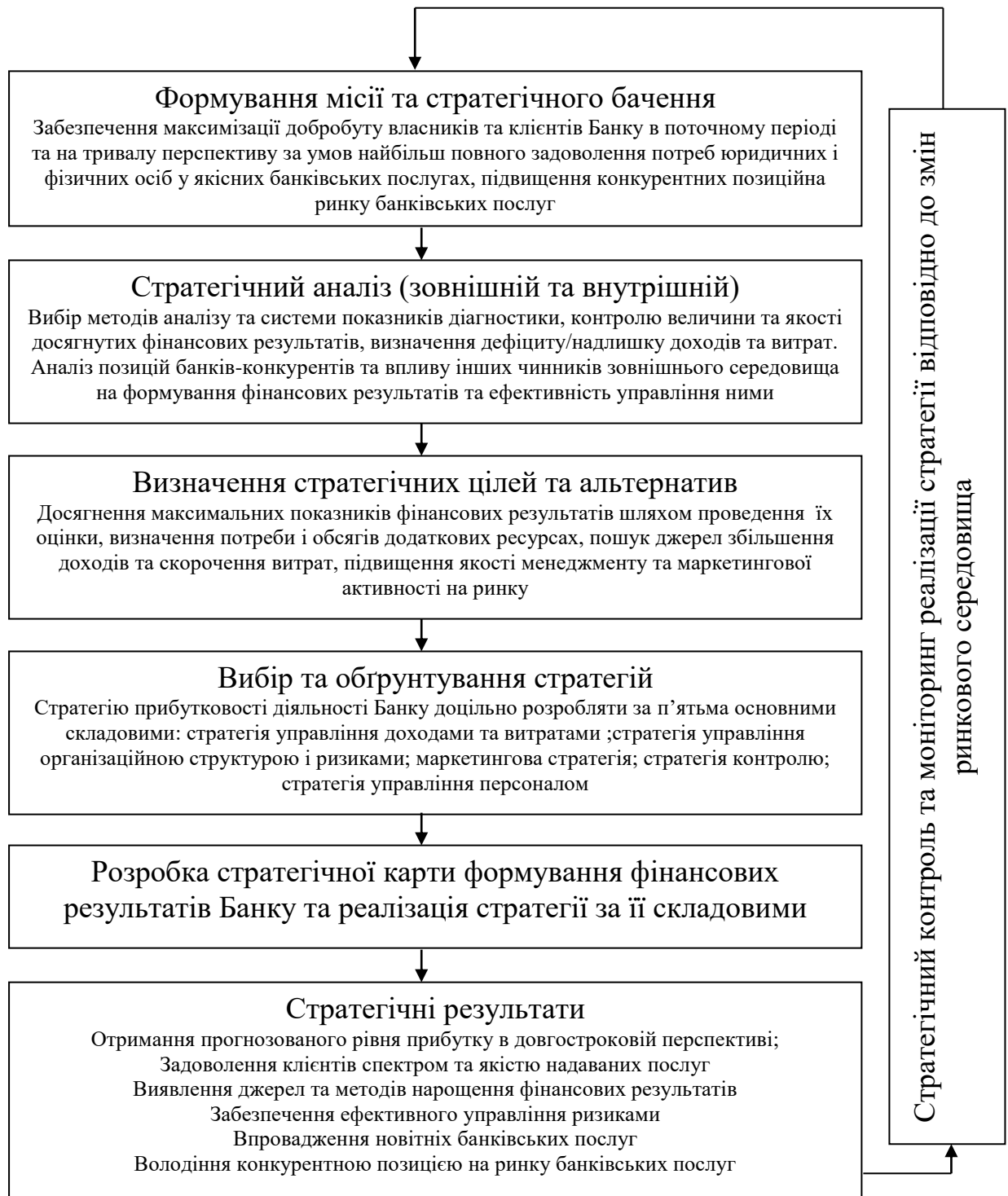

Рисунок 3.5 – Модель стратегічного управління фінансовими результатами АТ «Акцент – Банк»

Джерело: авторська розробка

Формуючи стратегію Банку щодо досягнення певних фінансових результатів (прибутку), необхідно розглядати її не як пасивно отримані доходи, а як «результат, завоювання ринку, оскільки прибуток, отриманий завдяки ініціативі, є результатом інновацій, відсутності страху перед ризиком, раціонального використання коштів, далекоглядної політики щодо заборгованості» [16].

Механізм управління фінансовими результатами АТ «Акцент – Банк» повинен забезпечувати виконання усіх функцій управління фінансовими результатами Банку, а також і реалізацію головної мети та ключових завдань управління прибутком банку в відповідності до визначеної мети, цілей та завдань загальної системи управління в Банку з урахуванням впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища. Механізм управління фінансовими результатами банку поданий на рисунку 3.6.

В структуру даного механізму управління фінансовими результатами банку входить комплекс взаємопов'язаних підсистем управління:

- організаційна підсистема;
- підсистема забезпечення;
- підсистема процедур;
- підсистема контролю.

Синергетичний ефект взаємодії даних підсистем сприяє успішному досягненню головної мети управління фінансовими результатами банку – забезпечення максимізації добробуту власників та клієнтів Банку в поточному періоді та на тривалу перспективу за умов найбільш повного задоволення потреб юридичних і фізичних осіб у якісних банківських послугах, підвищення конкурентних позицій на ринку банківських послуг.

Організаційна підсистема управління фінансовими результатами банку (УФРБ) охоплює визначені нами мету, завдання, функції, об'єкти, суб'єкти, вимоги, методи та важелі управління фінансовими результатами. Завданнями управління є забезпечення максимізації фінансових результатів за допустимого рівня ризику, формування достатнього обсягу фінансових

ресурсів за рахунок отриманого прибутку, забезпечення зростання ринкової вартості банку на постійній основі, забезпечення високої якості прибутку, задоволення інтересів власників та найманих працівників.

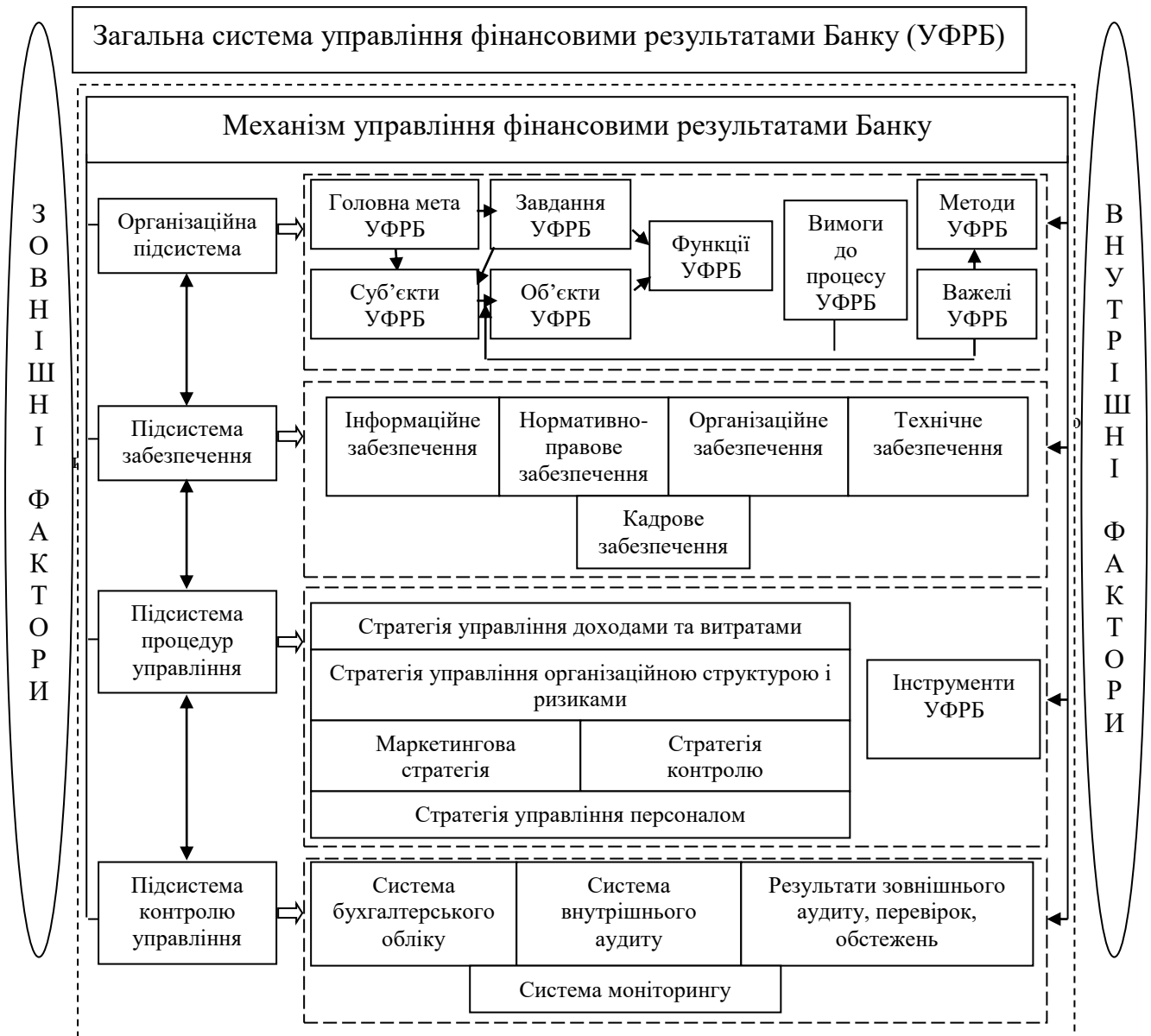

Рисунок 3.6 – Механізм управління фінансовими результатами АТ «Акцент – Банк»

Джерело: складено за матеріалами [8, 11, 12, 14, 17, 34, 35]

Головна мета і завдання УФРБ досягаються завдяки дотриманню принципів (рисунок 1.4) та реалізації дворівневої функціональної системи управління фінансовими результатами банку (рисунок 1.5) і передбачає:

- розробку цілеспрямованої комплексної політики управління фінансовими результатами Банку;
- створення організаційних структур, що забезпечують прийняття та реалізацію управлінських рішень щодо формування і управління фінансовими результатами на різних рівнях;
- використання ефективних інформаційних систем, які сприяють обґрунтуванню альтернативних варіантів управлінських рішень;
- здійснення планування та проведення всебічного аналізу різних аспектів формування, розподілу та використання фінансових результатів Банку;
- розробка дієвої системи стимулювання формування фінансових результатів та його ефективного використання;
- проведення дієвого та ефективного контролю за прийнятими управлінськими рішеннями у сфері формування та використання фінансових результатів Банку.

Управління фінансовими результатами Банку охоплює не лише процеси, які відбуваються на стадії їх формування, але й процеси на стадії розподілу і використання, що зумовлює необхідність диференціювання об'єктів УФРБ.

Суб'єктами є система структурних підрозділів Банку, визначених його організаційною структурою, що забезпечують УФРБ.

Виділяють наступні вимоги до процесу УФРБ:

- «органічна інтегрованість із загальною системою управління Банком;
- комплексний характер формування управлінських рішень;
- високий динамізм управління;
- плюралізм підходів до розробки окремих управлінських рішень;
- орієнтованість на стратегічні цілі банку» [12].

Методи УФРБ пов'язані з основними інструментами, серед яких виділяють планування, аналіз, регулювання і контроль, тобто методи УФРБ охоплюють методи планування, аналізу, регулювання та контролю.

До важелів УФРБ відносяться ціноутворення, оподаткування, резервування, внутрішньобанківська система оптимального формування доходів та забезпечення витрат, розподілу фінансових результатів, мотивації персоналу.

Підсистема забезпечення включає нормативно-правове, інформаційне, організаційне, технічне і кадрове забезпечення.

Підсистема процедур УФРБ включає стратегію та інструменти управління прибутком.

Стратегію УФРБ визначають на загальних зборах акціонерів як складову загальної стратегії розвитку банку. Стратегія УФРБ розробляється кожним банком індивідуально, тому її неможливо стандартизувати. Нами встановлено, що стратегія прибутковості діяльності Банку передбачає поєднання п'яти основних складових: стратегії управління доходами та витратами; стратегії управління організаційною структурою та ризиками; маркетингової стратегії; стратегії контролю; стратегії управління персоналом.

До підсистеми контролю входить система бухгалтерського обліку банку, яка охоплює фінансовий, управлінський та податковий облік. Внутрішній аудит як складова підсистеми контролю УФРБ передбачає проведення незалежної перевірки та експертної оцінки стану Банку спеціальним підрозділом служби аудиту, «спрямовану на організацію ефективного моніторингу системи внутрішнього контролю банку. Головна увага внутрішнього аудиту зосереджена на аналізі інформаційної системи, включаючи систему бухгалтерського обліку і супутніх видів контролю, вивченні фінансової та операційної інформації, дослідженні економічності та ефективності операцій, відслідковування дотримання банком законів, нормативних актів та інших зовнішніх вимог» [14].

Наступною складовою підсистеми контролю механізму УФРБ є результати зовнішніх перевірок і обстежень. НБУ як регулятор здійснює банківський нагляд у формі інспекційних перевірок, безвізного нагляду на

підставі проведення аналізу не лише видів і структури активних та пасивних операцій, підходів до управління капіталом, але й збалансованості доходів і витрат та рівня результативності (прибутковості) Банку.

Також питання коректності і повноти сплати податку на прибуток є цікавим для контролюючих компетентних органів.

Згідно вимог чинного законодавства, річна фінансова звітність, що подається Банком до НБУ «підлягає оприлюдненню, має бути перевірена аудиторською фірмою на предмет достовірного відображення в усіх суттєвих аспектах його фінансового стану, зокрема правильності підрахунку фінансових результатів» [25].

Система фінансового моніторингу є розробленим у банку механізмом постійного спостереження за контрольними показниками формування і використання прибутку, визначення розмірів відхилень фактичних результатів від прогнозних та виявлення причин таких відхилень. Контроль є важливою складовою механізму УФРБ, він «забезпечує зворотний зв'язок, звертаючи увагу менеджерів на суттєві відхилення від запланованих показників, що надає змогу приймати оперативні рішення, спрямовані на виконання поставлених завдань» [14].

Висновки

У магістерській дипломній роботі подано варіант вирішення наукового завдання щодо забезпечення управління фінансовими результатами банку за матеріалами АТ «Акцент – Банк».

У першому розділі кваліфікаційної роботи нам досліджено сутність та змістовні характеристики та обґрунтовано концептуальні засади управління фінансовими результатами банків. Проведений аналіз сучасних підходів до трактування економічної сутності поняття «управління фінансовими результатами банку» показав, що в наукових колах не існує єдиного підходу до його визнання, а тому нами запропоновано його розглядати як «систему, яка поєднує мету, завдання, принципи, функції, методи та елементи забезпечення прийняття управлінських рішень щодо формування, розподілу і використання прибутків банку», яке, на відміну від існуючих, дозволяє узагальнити об'єкт управління і є основою для побудови механізму управління фінансовими результатами банку із врахуванням факторів впливу внутрішнього і зовнішнього середовища».

Для забезпечення результативного та ефективного досягнення цілей та враховуючи особливості системного підходу до визначення й розуміння будь-яких взаємопов'язаних процесів та управління ними УФРБ пропонується розглядати як функціональну систему, що поєднує мету, завдання, принципи (які побудовано на основі існуючих загальних підходів до фінансового менеджменту у банках і доповнено їх специфічними принципами УФРБ), дворівневу функціональну структуру управління, методи та елементи забезпечення прийняття управлінських рішень щодо формування, розподілу і використання ФРБ.

В другому розділі кваліфікаційної роботи нами здійснено формування аналітичного підґрунтя УФРДБ. Дослідження загальних засад розвитку банківської системи України в 2019-2021 роках показав, що позитивний

фінансовий результат її діяльності впродовж досліджуваного періоду, незважаючи на систему викликів і загроз, з якими вона стикається, є показником стійкого, ефективного та результативного банківського сектору України який є цікавим для інвесторів та здатний підтримати економіку країни власним ресурсом. Рекордна прибутковість банків та наявний запас капіталу свідчать про їх готовність до запровадження нових регуляторних вимог в контексті підвищення стійкості перед майбутніми викликами та збереження фінансової стабільності системи загалом.

АТ «Акцент – Банк» як суб'єкт дослідження входить до групи «великих» системно важливих банків за класифікацією НБУ, займає високі та стабільні позиції в банківській системі України. Впродовж досліджуваного періоду Банк забезпечує позитивні фінансові результати діяльності, які дозволили визначити стратегічні напрями його подальшого розвитку та побудувати моделі механізму управління фінансовими результатами діяльності банку.

Нами сформована модель стратегічного управління фінансовими результатами АТ «Акцент – Банк, яка на відміну від існуючих передбачає поєднання п'яти основних складових (стратегії управління доходами та витратами; стратегії управління організаційною структурою та ризиками; маркетингової стратегії; стратегії контролю; стратегії управління персоналом) складається зі взаємопов'язаних між собою блоків та передбачає здійснення стратегічного контролю і моніторинг реалізації стратегії відповідно до змін ринкового середовища.

Запропонований нами механізм УФРБ передбачає єдність та взаємодію усіх підсистем (організаційної підсистеми, підсистеми забезпечення, підсистеми управління, підсистеми контролю), що перебувають під стимулюючим і дестимулюючим впливом внутрішніх і зовнішніх факторів і є запорукою реалізації головної мети менеджменту УФРБ – забезпечення максимізації добробуту засновників та клієнтів банку в поточному та перспективному періодах.

Список використаної літератури

1. Адаменко М. В., Гобова О.О. Удосконалення управління фінансовими результатами комерційного банку із застосуванням системно-процесного підходу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 12. С.77–81.
2. Антонова А. О. Аналіз фінансової діяльності комерційних банків. *Управління розвитком*. 2014. № 4. С. 28–30.
3. Бондаренко, П., Бондаренко, В., Захаренко, О. Особливості управління та формування фінансового результату банку. *Підприємництво та інновації*. 2020. №12. С.174–179. URL: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/12.30>
4. Гордієнко Л. А., Сарана Л. А. Сценарії функціонування банківської системи України в умовах пандемії COVID-19. *Modern Economics*. 2021. №29. С. 75–81.
5. Дзюблюк О.В. Актуальні проблеми розвитку банківської системи України. *Банківська справа*. 2016. № 1. С.3–32.
6. Довгань Ж. М. Менеджмент у банку: підруч. Тернопіль: Економічна думка. 2017. 512 с.
7. Донець А.Ю. Вплив факторів на фінансовий результат банку. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/59217/7/Donets_Vplyv_faktoriv_na_prybutok_banku.pdf
8. Житар М.О. Концептуальні засади удосконалення механізму управління прибутком банку. *Економіка і організація управління*. 2016. № 2 (22). С.188–196.
9. Зайцев О.В., Рибалко А.С. Сучасні підходи до аналізу фінансових результатів діяльності банківської установи. *Економіка та суспільство*. 2020. Випуск 21. С. 114–122.

10. Ігнатенко А.В. Принципи управління фінансами сучасного банку: зміст, специфіка, проблеми забезпечення. URL: http://journals.maup.com.ua/journal/39_2013/10.pdf
11. Катан Л.І., Плахотник М.С. Прибутковість комерційного банку та її підвищення. *Агросвіт*. 2018. №21. С. 3-6.
12. Криклій О.А., Маслак Н.Г. Управління прибутком банку: монографія. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ». 2008. 136 с.
13. Кушнарєва А. А. Сутність та значимість фінансових результатів діяльності комерційного банку. *Modern Economics*. 2017. №6. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/07/Kushnarova-A.-A..pdf>
14. Ларіонова К.Л., Кузьміна О.С. Методичні підходи до формування механізму управління прибутком банку. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2014. №4, Т.2. С. 230-235.
15. Лачкова В.М., Лачкова Л.І., Шевчук І.Л. Фінансовий менеджмент у банку: навч. посібник. Х.: Видавець Іванченко І.С. 2017. 180 с.
16. Макаренко Ю.П., Мороховець К.С. Стратегія підвищення прибутковості комерційного банку. *Економіка та держава*. 2017. № 11. С. 60-64.
17. Мороз А. М. Банківські операції : навч. посіб. К.: КНЕУ. 2000. 383с.
18. Офіційна сторінка Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>
19. Офіційна сторінка АТ «Акцент – Банк». URL: <https://a-bank.com.ua/about/general>
20. Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах: Постанова Правління НБУ № 64 від 11.06.2018р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18#Text>
21. Прасолова С.П. Порівняльна оцінка конкурентної позиції вітчизняних та іноземних банків на ринку України: актуальні аспекти.

Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки». 2021. Вип. № 1 (102). С. 51–60.

22. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. №2121–III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121–14#Text>

23. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України 11.09.2003 р. №1160–IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160–15#Text>

24. Про затвердження Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України: Постанова Правління Національного банку України від 24.10.2011 №373. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1288–11#Text>

25. Про затвердження Положення про порядок подання до Національного банку України аудиторського звіту за результатами щорічної перевірки фінансової звітності банку, банківської групи та про проведення аудиторської перевірки фінансової звітності учасника банківської групи: Постанова Правління Національного банку України від 02.08.2018 №90. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0090500-18#Text>

26. Про національний банк України: Закон України від 20.05.1999 р. № 679–XIV (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679–14#Text>

27. Про схвалення Методики розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні: Рішення правління НБУ від 15.12.2017 № 803–рш. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr803500–17#Text>

28. Про схвалення Методики розрахунку коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR): Постанова правління НБУ від 15.02.2018 №101–рш. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr101500–18#Text>

29. Про схвалення Методики розрахунку коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR): Постанова правління НБУ від 24.12.2019 № 1001–рш. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1001500–19#Text>

30. Рибалко А.С., Зайцев О.В. Сучасні підходи до аналізу фінансових результатів діяльності банківської установи. *Економіка та суспільство*. 2020. Випуск 21. С.114-122.
31. Сиромятникова О. В. Фінансові результати діяльності банку як об'єкт аналітичного дослідження. URL: <https://goo.gl/RMSPvn>
32. Фатюха В.В., Яришко О.В., Кирилова Л.І., Ткаченко Є.Ю. Аналіз фінансових результатів банківського сектору України. *Ефективна економіка*. 2018. №3. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/3_2018/73.pdf
33. 28. Хома І.Б., Папірник С.Є. Вплив іноземного капіталу на стабільність банківської системи України. *Економіка та суспільство*. 2022. Випуск 43. URL: <https://economyandsociety.in.ua>
34. Швайко Л.М., Микиша А.Д. Сучасні тенденції розвитку банківської системи України. *Соціальна економіка*. 2022. Випуск 63. С. 145–155.
35. Basel III: The Liquidity Coverage Ratio and liquidity risk monitoring tools: Basel Committee on Banking Supervision. January 2013. URL: <https://www.bis.org/publ/bcbs238.htm>

ДОДАТКИ